

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»
Кафедра публічного управління та державної служби

Кваліфікаційна робота магістра

на тему

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАТОМ В
КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВОВОГО
ПРОСТОРУ

Виконала студентка 2 курсу,
групи ЗПУА-24-1
Спеціальність 281 «Публічне
управління та адміністрування»
Освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування»
_____ Ірина МИРКО

Науковий керівник роботи:
доктор юридичних наук, доцент
_____ Світлана КЛІМОВА

Харків – 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ УМОВНИХ ПОЗНАК, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ	10
1.1 Теоретичні підходи до формування державної політики у сфері нотаріату.....	10
1.2 Гармонізація законодавства у сфері нотаріальної діяльності	27
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ.....	37
2.1 Організація управлінської діяльності щодо вчинення нотаріальних дій у контексті інформатизації суспільства	37
2.2 Аналіз гармонізації законодавства у сфері публічно-сервісної діяльності органів юстиції зі стандартами Європейського Союзу	42
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАТОМ...	51
3.1 Питання ефективності контролю за нотаріальною діяльністю в контексті інтеграції України.....	51
3.2 Напрямки подальшої інтеграції України до європейського правового простору.....	58
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ.....	90

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ УМОВНИХ ПОЗНАК, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ

адмінпослуги – адміністративні послуги

Закон № 5203 – Закон України «Про адміністративні послуги» від
06.09.2012 № 5203

ІТІ – інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура

КМУ – Кабінет Міністрів України

Мін'юст – Міністерство юстиції України

Мінцифри – Міністерство цифрової трансформації України

НПУ – Нотаріальна палата України

ООН – Організація об'єднаних націй (United Nations)

Угода про асоціацію – Угода про асоціацію між Україною, з однієї
сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної
енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

ЄС – Європейський Союз

ВСТУП

Актуальність теми. Європейська інтеграція України визначила потребу глибокої модернізації всіх сфер публічного управління, серед яких нотаріат посідає особливе місце як інститут, що забезпечує юридичну визначеність, стабільність цивільного обороту та захист прав громадян. У сучасних умовах контроль за нотаріальною діяльністю набуває стратегічного значення, адже його ефективність безпосередньо впливає на довіру суспільства до державних інституцій, якість наданих правових послуг, а також відповідність національної практики європейським стандартам.

Вимоги Європейського Союзу передбачають побудову прозорої, професійної, підзвітної та цифрово орієнтованої системи контролю, заснованої на принципах латинської моделі нотаріату. Як країна, що прагне інтеграції до єдиного європейського правового простору, Україна має забезпечити оновлення правових і організаційних засад нотаріальної діяльності, упровадження сучасних механізмів моніторингу, нагляду, аналізу практики та адаптацію національних процедур до *acquis* ЄС.

Актуальність дослідження посилюється реформуванням нотаріату в напрямі створення єдиного професійного середовища, цифровізацією публічного управління, модернізацією реєстрових систем та необхідністю забезпечення належного контролю в умовах розширення повноважень нотаріусів. Євроінтеграційний курс держави зумовлює потребу в гармонізації законодавства та інституційних механізмів нагляду зі стандартами ЄС, зокрема щодо прозорості, доступності, безпеки та цифрової стійкості правових процедур.

Протягом останніх десятиліть євроінтеграція стала ключовим каталізатором трансформацій у сфері правосуддя, державної служби, антикорупційної політики та належного врядування. Реформування нотаріату є органічною складовою цих змін, адже саме нотаріальні процедури

забезпечують реалізацію прав громадян, юридичну визначеність і досудовий захист інтересів.

Завдання модернізації нотаріальної системи визначається не лише внутрішніми потребами, але й вимогами адаптації до європейських нормативних актів, серед яких:

- 1) Регламент (ЄС) № 650/2012 щодо спадкування та Європейського свідоцтва про спадкування;
- 2) Регламент (ЄС) 2016/1191 щодо спрощення подання публічних документів та взаємного визнання;
- 3) Регламент eIDAS (№ 910/2014) щодо електронної ідентифікації та довірчих послуг;
- 4) Директива (ЄС) 2019/1151 про цифрові інструменти у сфері корпоративного права;
- 5) Recommendation CM/Rec(2012)17 Ради Європи щодо нотаріату.

Ці документи формують європейську модель нотаріату, яка характеризується взаємним визнанням документів, цифровою взаємодією реєстрів, високими етичними стандартами та мінімізацією бюрократичних бар'єрів. Україна має забезпечити поступове впровадження цих стандартів, що є умовою інтеграції до внутрішнього ринку ЄС.

Додатковим фактором актуальності є вплив воєнного стану, який ускладнив доступ до реєстрів, спричинив переміщення населення та збільшив кількість справ, пов'язаних із підтвердженням юридичних фактів, реєстрацією майнових прав і легалізацією документів. Європейські стандарти цифрової стійкості та правової безпеки можуть слугувати орієнтиром для відновлення та зміцнення системи нотаріального контролю.

Постановка проблеми полягає в тому, що сучасний етап державотворення, спрямований на інтеграцію до ЄС, потребує глибокого реформування нотаріату, адаптації національного законодавства до європейських регламентів, директив і рекомендацій, а також упровадження цифрових механізмів контролю та моніторингу нотаріальної діяльності.

Аналіз наукової літератури свідчить, що дослідники зосереджують увагу переважно на внутрішніх проблемах нотаріату (Денисяк Н.М., Клименко О.М., Фурса Є.І., Фурса С.Я.), тоді як аспекти гармонізації з *acquis* ЄС та впровадження цифрових механізмів контролю висвітлені фрагментарно. Окремі роботи (Бисага Ю.Ю., Красногор О.В., Студенніков С.) розкривають технологічний вимір нотаріальної діяльності, але потребують системного поєднання з євроінтеграційними вимогами. Дослідження Нестеренко К.О., Булгакової О.В., Лях Д.А., Фесянова П.О. окреслюють напрями реформ, однак питання побудови європейської моделі контролю залишається недостатньо розробленим.

Отже, реформування українського нотаріату повинно здійснюватися з урахуванням вимог *acquis communautaire* та стандартів держав-членів ЄС щодо цифрової ідентифікації, електронного документообігу, професійної незалежності та превентивного контролю. Модернізація системи контролю є ключовою умовою зміцнення правового порядку та забезпечення довіри громадян і європейських партнерів.

Метою роботи є комплексне теоретико-правове та організаційно-прикладне дослідження сучасного стану й перспектив розвитку контролю за нотаріальною діяльністю в Україні в умовах інтеграції до Європейського правового простору, а також обґрунтування напрямів гармонізації національної моделі нотаріального контролю зі стандартами та принципами Європейського Союзу.

Завдання роботи:

- розкрити теоретичні підходи до формування державної політики у сфері нотаріату та з'ясувати місце нотаріального контролю в системі публічного управління;
- проаналізувати сучасний стан і тенденції гармонізації законодавства України у сфері нотаріальної діяльності з *acquis* Європейського Союзу;
- визначити ключові принципи, стандарти та вимоги ЄС, що формують зміст і механізми контролю в латинській моделі нотаріату;

- охарактеризувати організацію управлінської діяльності органів юстиції України щодо вчинення нотаріальних дій в умовах інформатизації суспільства;
- здійснити аналіз гармонізації законодавства у сфері публічно-сервісної діяльності органів юстиції зі стандартами Європейського Союзу;
- встановити основні проблеми та бар'єри ефективності чинних механізмів контролю за нотаріатом в Україні;
- дослідити питання підвищення ефективності контролю за нотаріальною діяльністю у контексті євроінтеграційних процесів;
- обґрунтувати значення цифровізації, електронних реєстрів та автоматизованих систем для модернізації контролю за нотаріальною діяльністю;
- визначити напрями подальшої інтеграції України до європейського правового простору у сфері контролю за нотаріатом;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення нормативних, організаційних та цифрових механізмів контролю за нотаріальною діяльністю відповідно до стандартів ЄС.

Об'єктом дослідження є система контролю за нотаріальною діяльністю в Україні в контексті її трансформації та наближення до стандартів Європейського Союзу.

Предметом дослідження виступають теоретичні засади, правові механізми, організаційно-інституційні та цифрові інструменти контролю за нотаріатом, а також процес їх гармонізації з асquis ЄС та європейськими моделями нотаріальної діяльності.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів, зокрема:

- діалектичний метод – для виявлення закономірностей розвитку контролю за нотаріатом та його трансформації в умовах євроінтеграції;
- системний метод – для аналізу структури та функціонування органів юстиції у сфері контролю;

- формально-правовий метод – для дослідження нормативно-правових актів України та Європейського Союзу;
- порівняльно-правовий метод – для зіставлення української та європейських моделей нотаріального контролю;
- метод інституційного аналізу – для визначення ролі та повноважень органів юстиції, нотаріальних палат і професійного самоврядування;
- метод контент-аналізу – для дослідження європейських стандартів, директив, регламентів та практики їх імплементації;
- метод прогнозування – для обґрунтування перспектив подальшої інтеграції системи контролю за нотаріатом до правового простору ЄС;
- структурно-функціональний метод – для визначення механізмів роботи реєстрів, електронних сервісів та цифрових інструментів контролю.

В основу роботи покладено нормативно-правові джерела, зокрема: Конституцію України, Цивільний кодекс України, закони України «Про нотаріат», «Про адміністративні послуги», «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг», а також постанови Кабінету Міністрів України щодо діяльності Міністерства юстиції та функціонування публічних електронних реєстрів. Використано накази Мін'юсту, що регламентують професійну етику нотаріусів, порядок анулювання свідоцтв та організацію роботи Департаменту нотаріату.

Дослідження також ґрунтується на звітах Уряду, Міністерства юстиції України та його територіальних органів, що відображають сучасний стан та тенденції розвитку нотаріальної сфери.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що сформульовані у роботі положення, висновки та пропозиції можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальших теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на формування сучасної моделі контролю за нотаріальною діяльністю, гармонізованої зі стандартами Європейського Союзу, а також для розроблення концепцій цифрової

трансформації нотаріату та інформаційно-аналітичних систем моніторингу;

– у правотворчій діяльності – під час удосконалення законодавства України про нотаріат, адміністративні послуги, електронні реєстри та механізми державного контролю; при підготовці проєктів нормативно-правових актів, спрямованих на запровадження європейських підходів до регулювання нотаріальної діяльності та становлення моделі єдиного нотаріату;

– у правозастосовній діяльності – для покращення процедур нагляду за нотаріусами, підвищення якості та прозорості адміністративних послуг органів юстиції, оптимізації роботи контрольних підрозділів та інтеграції цифрових інструментів у практику державного і професійного контролю;

– в освітньому процесі – як матеріал для викладання дисциплін, пов'язаних із адміністративним правом, публічним управлінням, нотаріальним правом та євроінтеграційними процесами; при підготовці навчальних посібників, методичних рекомендацій, практичних кейсів та програм підвищення кваліфікації для нотаріусів і державних службовців системи юстиції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ

1.1 Теоретичні підходи до формування державної політики у сфері нотаріату

Активне реформування національного законодавства, побудова правової держави та розвиток громадянського суспільства актуалізують потребу у вдосконаленні інституту нотаріату, роль якого зростає в умовах розвитку приватної власності та ринкових відносин. Зміни у цивільному законодавстві, трансформація взаємодії публічного та приватного секторів, а також потреби юридичної практики обумовлюють посилений інтерес до нотаріальної форми захисту прав фізичних та юридичних осіб.

Як зазначає Рябець К. А. [95], у науковій літературі державне управління визначається по-різному: у вузькому значенні – як виконавчо-розпорядча діяльність органів виконавчої влади, у широкому – як організаційна функція держави, що забезпечує регулювання суспільних відносин усіма гілками влади. Сучасні підходи – практичний, інституційний, нормативний, системний та інноваційний – дозволяють розглядати державне управління як цілісний механізм координації суспільних процесів. У контексті нотаріату це поняття набуває прикладного змісту, оскільки дає змогу аналізувати діяльність окремих виконавчих структур, відповідальних за реалізацію державної політики у сфері нотаріальних відносин.

10 червня 2021 року у Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 5644 щодо реформування нотаріату, підготовлений Міністерством юстиції, народними депутатами та Нотаріальною палатою України. Сучасний етап реформи визначає необхідність переосмислення ролі нотаріату як інституту досудового захисту прав. Незважаючи на його

ефективність, закон «Про нотаріат» досі не повністю враховує вимоги Конституції, а низка теоретичних та практичних проблем потребує вирішення з урахуванням міжнародного досвіду.

Згідно зі статтею 15 Цивільного кодексу України кожна фізична чи юридична особа має право на захист свого цивільного права, а стаття 18 визначає, що нотаріус захищає цивільні права шляхом учинення виконавчого напису [112, ст. 15, 18]. Є. О. Харитонов відносить нотаріальний захист до однієї з форм охорони цивільних прав поряд із судовою, адміністративною та самозахистом [110, с. 183]. Підтримуємо позицію науковців, які вказують на існування загального (судового) та спеціального порядку захисту, до якого належать нотаріальний та адміністративний механізми. Законодавець покладає на нотаріуса обов'язок сприяти громадянам і юридичним особам у здійсненні їхніх прав, що підсилює його роль у системі захисту інтересів суб'єктів господарювання [58, с. 43].

Водночас окремі автори зазначають, що звуження ролі нотаріуса в ст. 18 ЦК України лише до виконавчого напису ігнорує охоронну функцію нотаріату та не відображає його повного потенціалу [113, с. 193–194]. В. М. Марченко та Н. В. Саутенко слушно зауважують, що поза увагою законодавця залишаються інші нотаріальні дії, спрямовані на захист прав, зокрема накладення заборон, прийняття документів на зберігання, посвідчення фактів, здійснення депозитних операцій тощо [113, с. 193–194]. Н. В. Ільків підкреслює, що нотаріат виконує охоронну функцію, діючи від імені держави, що й стало підставою для деяких авторів трактувати нотаріальний захист як адміністративну форму, характерну передусім для радянського періоду, коли нотаріат був державним органом [58, с. 45].

Х. В. Майкут у дослідженні щодо нотаріальної форми захисту правильно наголошує, що на відміну від судової діяльності, яка вирішує спори, нотаріат має справу виключно зі справами безспірного характеру, а його рішення не є остаточними, оскільки можуть бути оскаржені в суді [50, с. 67].

Підсумовуючи, слід зазначити, що інститут нотаріату в Україні від

початку свого формування виконує функцію превентивного правосуддя, забезпечуючи реалізацію прав учасників цивільного обороту та запобігаючи зверненню до суду. Щоденно нотаріуси посвідчують правочини, оформлюють спадщину, засвідчують документи та виконують інші дії, спрямовані на охорону прав та інтересів фізичних і юридичних осіб.

Зміст публічного управління у сфері нотаріату полягає в організаційно-правовому впливі держави на функціонування цієї системи, визначеної Законом України «Про нотаріат», як сукупності органів та посадових осіб, уповноважених підтверджувати права та юридичні факти [87]. Розмежування понять управління та регулювання полягає у їхньому призначенні: управління орієнтоване на досягнення певної мети, тоді як регулювання забезпечує відповідність діяльності суб'єктів установленим нормам. Принципи системи публічного адміністрування – єдність, спеціалізація, централізація та децентралізація, колегіальність і єдиноначальність – відображають фундаментальні закономірності організації виконавчої влади.

Публічне адміністрування як наукова галузь охоплює дослідження механізмів здійснення виконавчої влади та надання державних послуг, ґрунтуючись на міждисциплінарному методологічному підході. Метод публічного адміністрування визначається як спосіб реалізації управлінських функцій через організаційно-розпорядчий вплив суб'єкта управління на керований об'єкт.

Досліджуючи державне управління нотаріатом, насамперед слід визначити об'єкт такого управління, який безпосередньо пов'язаний із функціонуванням органів юстиції. Саме ці органи становлять систему суб'єктів публічного адміністрування, перелічених у Положенні про Міністерство юстиції України [79]. Попри тривалу історію обговорення, спеціальний Закон України «Про органи юстиції» парламентом не прийнято. Ще 15 жовтня 2003 року Верховна Рада України розглянула у першому читанні відповідний законопроект, яким передбачалося включення до системи юстиції Мін'юсту, Державного департаменту з питань виконання покарань,

Державного департаменту у справах громадянства та реєстрації фізичних осіб та інших урядових структур. Законопроект також пропонував створення виконавчої міліції та визначав компетенцію Мін'юсту в реєстраційній, правозахисній та представницькій сферах, зокрема і в Європейському суді з прав людини [14]. Втім, документ так і не набув чинності, що залишило неврегульованими на законодавчому рівні поняття правових послуг та ознаки «органу юстиції».

Різноманітність форм надання правових послуг зумовлює потребу їх класифікації. У науковій літературі наголошено, що така класифікація є важливою для виявлення сутності різновидів правових послуг та їх місця у правовій системі, однак наразі не існує універсальної класифікаційної моделі, яка б задовольнила більшість дослідників [44]. На цьому тлі зростає значення сервісної складової публічного управління, що відображає зміну акцентів у взаємовідносинах держави та особи. Надання послуг органами влади стало сучасним форматом взаємодії, у межах якого адміністративні послуги виступають ключовою категорією.

Рис. 1.1 – Модель адміністративної послуги як взаємодії держави із суб'єктом звернення

Концепція адміністративних послуг ґрунтується на ідеї служіння держави людині, що зближує її з приватноправовим розумінням послуги як діяльності, спрямованої на задоволення потреб особи за її ініціативою. У наукових джерелах адміністративні послуги розглядають як сукупність обов'язків державних органів щодо виконання дозвільно-реєстраційних дій на звернення фізичних та юридичних осіб. Із кінця 1990-х років розвиток публічного адміністрування в Україні відбувається під впливом концепції «нового публічного менеджменту», що акцентує увагу на «обслуговуванні» та впровадженні методів приватного сектору в роботу публічної адміністрації. Метою такої трансформації, як у західних країнах, стало перетворення бюрократичного апарату на гнучку сервісну структуру, зорієнтовану на потреби клієнта-громадянина [96].

Адміністративну послугу можна трактувати у двох вимірах: як діяльність адміністративного органу, спрямовану на створення умов для реалізації суб'єктивних прав заявника, та як результат такої діяльності у формі оформленого права чи обов'язку. Публічна влада, що виступає організуючим чинником у процесі надання адміністративної послуги, функціонує у двох формах – державній та місцевого самоврядування. Її основними ознаками є спрямованість на вирішення суспільних завдань, інституційна організованість, юридична обов'язковість рішень та безперервність виконання владних функцій [104].

Державні послуги як різновид публічних послуг визначаються як юридично чи соціально значущі дії, що здійснюються за заявою або без заяви особи, внаслідок чого вона набуває або втрачає права й обов'язки [88]. У цьому контексті нотаріальні послуги не тотожні адміністративним. Нотаріальні дії не передбачають владних рішень, а тому належать до категорії неадміністративних послуг поряд з освітніми, соціальними та медичними [111, с. 14–17]. Така дихотомія була запозичена з європейської практики, де з 1980-х років активно розвивалася доктрина «public service orientation». В Україні

ідея адміністративних послуг уперше була зафіксована у Концепції адміністративної реформи 1998 року [90].

Цифровізація державного управління сприяє подальшому розвитку електронних публічних послуг. Проте процес надання адміністративних послуг потребує постійного вдосконалення, оскільки їхня якість безпосередньо залежить від організації діяльності органів влади та компетентності посадових осіб. Забезпечення прав і свобод особи в межах надання адміністративної послуги вимагає чіткого правового регулювання, яке в Україні досі залишається неповним. У межах загальної взаємодії «орган–особа» адміністративна послуга передбачає наявність двох умов: свободу адміністративного розсуду органу при вирішенні питання заявника та можливість відмови заявника від реалізації свого права без негативних юридичних наслідків. Правова послуга, у свою чергу, має як спільні риси з адміністративною послугою, так і суттєві відмінності, зумовлені її приватноправовою природою.

Класифікація правових послуг не лише дає змогу впорядкувати їх за відповідними критеріями, а й дозволяє розкрити їхню сутність, визначити функціональне призначення та встановити тенденції подальшого розвитку й удосконалення механізмів їх надання [44]. Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури свідчить про багатовекторність наукових підходів до виокремлення видів правових послуг, що зумовлено поступовим розширенням самого поняття «правова послуга» та включенням до нього не лише приватноправових, а й публічно-правових форм діяльності, які виконують органи державної влади та місцевого самоврядування [116, с. 87].

Одним із найпоширеніших критеріїв є виокремлення правових послуг за суб'єктом їх надання. Міжнародно-правове регулювання у цій сфері формувалося завдяки діяльності міжнародних організацій (ООН та її спеціалізованих комітетів, УВКБ ООН тощо) та практиці Міжнародного суду ООН і Європейського суду з прав людини, які забезпечують захист прав і свобод людини [44, с. 88]. Національний сегмент правових послуг охоплює

діяльність органів виконавчої влади, зокрема Мін'юсту, Міністерства внутрішніх справ України, місцевих державних адміністрацій та їхніх структурних підрозділів. Міністерство юстиції надає широкий спектр послуг: реєстраційні, дозвільні, правороз'яснювальні, експертні, послуги в сфері правосуддя (видача свідоцтв, ведення реєстрів, здійснення примусового виконання рішень, забезпечення доступу до публічної інформації тощо) [44]. Значна частина цих послуг має безпосереднє значення для організації нотаріальної діяльності та контролю за нею.

У науковій літературі також акцентується увага на тому, що держава протягом тривалого історичного періоду здійснювала не лише загальносоціальні функції, а й функції захисту групових інтересів, що зумовлювалося домінуванням певних соціально-політичних сил. У ХХ столітті, особливо після формування потужного середнього класу, ці функції поступово втратили пріоритетність, що сприяло трансформації держави у напрямі більш сервісно орієнтованої моделі [24]. Держава перестала бути замкненою системою і була концептуально визначена як соціальна підсистема, цілісність якої залежить від інтегрованості та стійкості суспільства [24].

У цьому контексті посилюється роль сервісної держави. А. В. Соколов, досліджуючи сучасні адміністративні реформи у зарубіжних країнах, виокремлює ключові принципи сервісної моделі: перенесення надання послуг максимально наближено до споживача; забезпечення права вибору отримувачем послуги; створення конкурентного середовища в державному секторі; інвестування в реальні результати; клієнтоорієнтованість; ринково-орієнтоване бюджетування; децентралізація рішень і впровадження мережових моделей управління [101]. Ці принципи поступово інтегруються в українську систему публічного управління та справляють вплив на організацію правових послуг, у тому числі нотаріальних.

Приватноправовий сектор правових послуг представлений широкою групою суб'єктів: юридичними фірмами, адвокатами, юристами підприємств, правозахисними організаціями, юридичними клініками тощо. Ю. Т. Шрамко

пропонує класифікацію правових послуг за суб'єктом їх надання (спеціалізовані та загальні) та за доступністю (безоплатна правова допомога й платні юридичні послуги) [116, с. 8]. Згідно з чинним законодавством, право на безоплатні правові послуги мають визначені категорії осіб (ст. 14 Закону «Про безоплатну правову допомогу»; ст. 11 Закону «Про адміністративні послуги»), тоді як платні послуги надаються у приватному секторі.

Важливим критерієм поділу правових послуг є професійна кваліфікація їх надавача. За цим критерієм правові послуги можна умовно поділити на ті, що надаються кваліфікованими юристами, та ті, що надаються особами без юридичної освіти (наприклад, у центрах надання адміністративних послуг). Разом з тим С. М. Берлін пропонує змістову класифікацію правових послуг, виокремлюючи послуги з консультування, підготовки документів, представництва, експертної та інформаційної підтримки, а також дослідницькі правові послуги [9, с. 24]. Це підтверджує багатогранність сфери правових послуг і різноманітність форм та методів їх надання.

Форма правової послуги також виступає критерієм класифікації та може бути документальною, електронною, усною або змішаною. Змішаний формат поєднує кілька способів взаємодії – наприклад, підготовку проекту договору в документальній формі з одночасним наданням усних консультацій нотаріуса щодо подальшого оформлення правовідносин [25]. За сферою правового регулювання розрізняють послуги у галузях авторського, адміністративного, антимонопольного, банківського, екологічного, житлового, корпоративного, медичного, митного, податкового права тощо [45, с. 132]. З розвитком правничої професії відбувається поступовий перехід від універсального до вузькоспеціалізованого надання правових послуг, що відповідає світовим тенденціям.

Залежно від цілеорієнтованості правові послуги поділяють на оперативні та стратегічні. Оперативні спрямовані на вирішення поточних правових питань (консультування, підготовка документів, претензійна робота), стратегічні – пов'язані з масштабними завданнями (реструктуризація

бізнесу, реорганізація юридичних осіб, розроблення довгострокових правових стратегій). За видом юридичної діяльності виокремлюють судові, правоохоронні, правозахисні, нотаріальні, виконавчі, арбітражні та медіаційні послуги. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 2011 р. № 804, перелік платних експертних послуг охоплює проведення судових експертиз у різних видах судочинства [22].

Розвиток цифрових технологій сприяє розширенню форм публічно-сервісної діяльності. Як зазначає О. В. Джафарова, публічно-сервісна діяльність органів влади передбачає забезпечення прав і свобод людини, підтримання публічного порядку, протидію злочинності та надання суспільно значущих послуг [23, с. 75]. Правозахисні послуги, зокрема, охоплюють захист трудових, соціальних, виборчих, корпоративних прав та представництво інтересів фізичних і юридичних осіб.

Зміст державної політики у сфері правових і нотаріальних послуг визначається системою її елементів – суб'єктами, об'єктами, цілями, пріоритетами та механізмами реалізації. Суб'єктами виступають органи влади, інститути та організації, об'єктами – сфери суспільних відносин (пенсійне забезпечення, охорона здоров'я, освіта тощо), тоді як механізми реалізації охоплюють організаційно-управлінські, нормативно-правові та фінансово-економічні інструменти [21]. Державна політика щодо нотаріату визначається Конституцією України, законами, постановами Кабінету Міністрів України, наказами Мін'юсту та локальними актами і охоплює питання контролю за діяльністю нотаріусів, надання адміністративних послуг у цій сфері, підвищення кваліфікації працівників органів юстиції та узагальнення статистичних даних про діяльність нотаріату.

Ключові напрями реалізації цієї політики встановлені в Положенні про Департамент нотаріату Мін'юсту [63], який взаємодіє з іншими структурними підрозділами Міністерства, нотаріусами, юридичними особами та іншими суб'єктами, формуючи багаторівневу систему комунікацій (відображену на рис. 1.2).

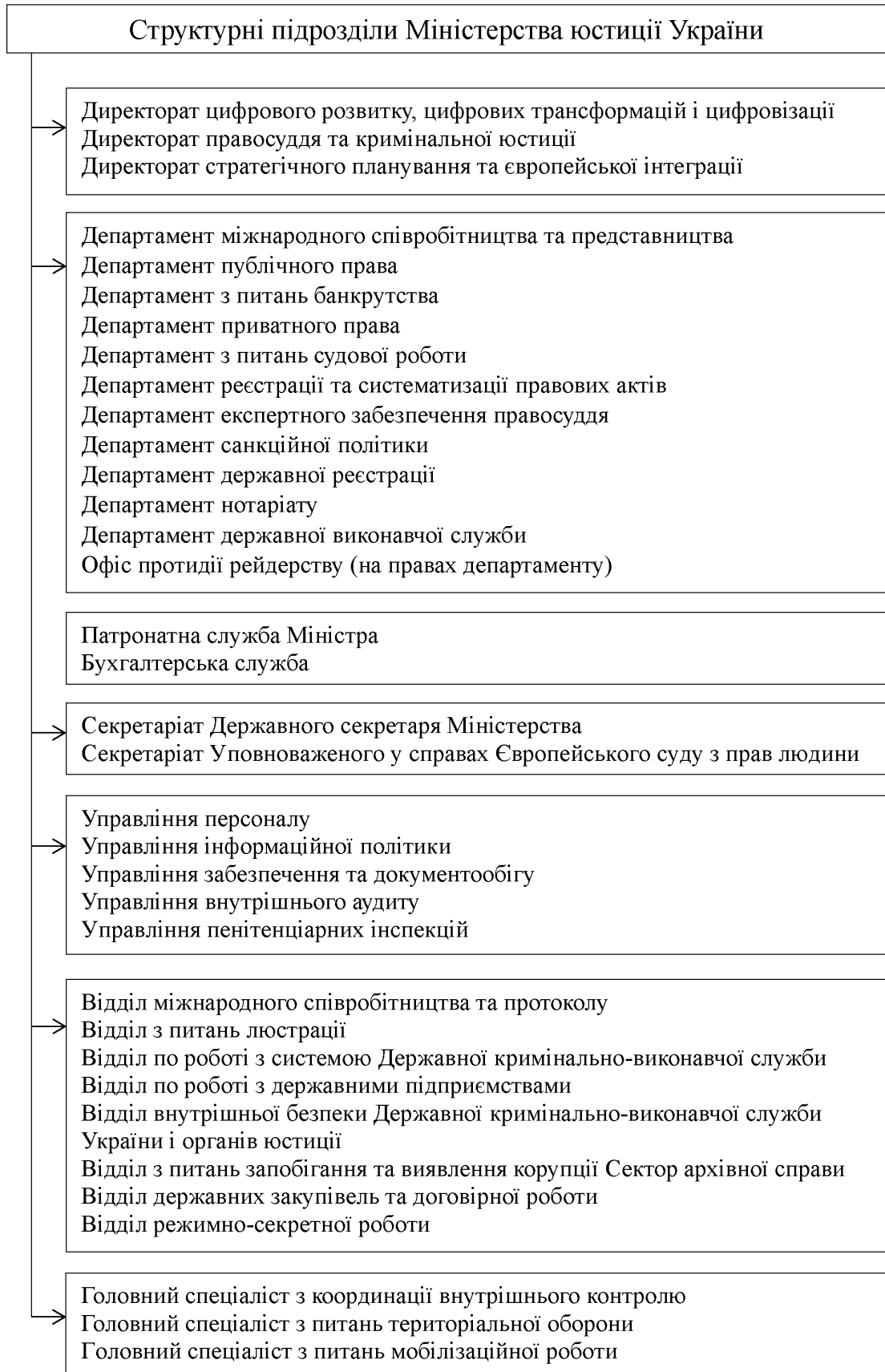

Рис. 1.2 – Структура підрозділів Мін'юсту

Управлінська діяльність у сфері нотаріату – це цілеспрямована, організаційно впорядкована діяльність структурних підрозділів Міністерства юстиції та його територіальних органів, спрямована на забезпечення законності, ефективності, прозорості та доступності нотаріальних дій. Вона охоплює:

- 1) контроль за дотриманням нотаріусами законодавства;
- 2) моніторинг якості надання нотаріальних послуг;
- 3) забезпечення ведення нотаріального діловодства;
- 4) розгляд звернень громадян і юридичних осіб;
- 5) участь у формуванні політики у сфері нотаріату;
- 6) організацію взаємодії з іншими органами влади;
- 7) впровадження цифрових інструментів і технічних засобів.

Після впровадження цифрових технологій управлінська діяльність стає ще більш аналітичною, інформаційною, координаційною, що вимагає нових компетентностей від державних службовців.

Департамент нотаріату Мін'юсту виконує комплекс завдань, спрямованих на реалізацію державної політики у сфері нотаріату. Його діяльність охоплює як організаційно-контрольні, так і аналітико-методичні функції, що забезпечують єдність практики вчинення нотаріальних дій та належний нагляд за діяльністю державних і приватних нотаріусів. Серед ключових напрямів роботи Департаменту слід виокремити такі.

По-перше, Департамент організовує та здійснює перевірки діяльності державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів та приватних нотаріусів. У межах цієї функції він координує роботу міжрегіональних територіальних органів Міністерства юстиції щодо реалізації повноважень із керівництва та контролю за діяльністю нотаріусів, забезпечуючи методичну, інформаційну та практичну підтримку. За результатами контрольних заходів Департамент формує рекомендації щодо усунення недоліків та забезпечення дотримання вимог законодавства, а також здійснює моніторинг виконання наказів, інструкцій та вказівок у цій сфері.

По-друге, важливою складовою його роботи є узагальнення статистичної звітності, що стосується діяльності державних і приватних нотаріусів. Відповідний масив даних забезпечує основу для подальшого планування, прогнозування та оцінювання ефективності роботи нотаріату як публічної інституції.

По-третє, Департамент розробляє та подає керівництву Міністерства пропозиції щодо оптимального розміщення державних нотаріальних контор та державних нотаріальних архівів. Такий аналіз ґрунтується на демографічних, соціально-економічних та інфраструктурних показниках і спрямований на забезпечення доступності нотаріальних послуг для населення.

По-четверте, Департамент здійснює контроль за реєстрацією приватної нотаріальної діяльності, яка проводиться міжрегіональними територіальними органами Міністерства юстиції. Ця функція забезпечує легітимність та регульованість професійного доступу до здійснення нотаріату.

По-п'яте, Департамент систематизує та узагальнює нотаріальну практику, що виникає під час застосування законодавства при вчиненні нотаріальних дій. Узагальнення практики відіграє важливу роль у формуванні єдиного підходу до застосування правових норм, удосконаленні методичного забезпечення роботи нотаріусів та виявленні проблемних аспектів правового регулювання.

По-шосте, Департамент здійснює аналітичну, інформаційну та методичну роботу з питань, що охоплюють діяльність нотаріату, зокрема підготовку роз'яснень, методичних рекомендацій та проєктів нормативно-правових актів.

Окрім базових функцій контролю та методичного забезпечення, Департамент виконує низку спеціальних завдань, що безпосередньо впливають на організацію нотаріальної діяльності в Україні. Зокрема, він забезпечує організацію роботи Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату та комісії з питань складення іспиту зі спадкового права посадовими особами органів місцевого самоврядування, уповноваженими на вчинення

нотаріальних дій. Ці повноваження забезпечують підтримання високих професійних стандартів у сфері нотаріату.

Важливим стратегічним напрямом діяльності Департаменту є впровадження електронного нотаріату, який передбачає поступовий перехід до цифрових форм взаємодії, запровадження електронних реєстрів, створення електронного архіву та забезпечення технологічних інструментів для вчинення нотаріальних дій. Реалізація цього напрямку не лише відображає загальноєвропейські тенденції, але й сприяє підвищенню ефективності, прозорості й доступності нотаріальних процедур.

Значний обсяг роботи Департамент здійснює у сфері міжнародного співробітництва. Він забезпечує виконання міжнародних договорів про правову допомогу у цивільних, сімейних та кримінальних справах, включаючи витребування документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій, а також надання інших документів, пов'язаних із майновими та особистими правами фізичних і юридичних осіб. Особливою сферою є організація проставлення апостилю на офіційних документах, що видаються судами та нотаріусами, а також підготовка документів для їх консульської легалізації. Департамент також взаємодіє з дипломатичними представництвами та консульськими установами України з питань нотаріального діловодства [63].

Важливо зазначити, що реалізація наведених функцій здійснюється не лише працівниками центрального апарату Міністерства юстиції, а й працівниками відповідних підрозділів у міжрегіональних територіальних органах юстиції. Такий багаторівневий характер організаційної структури дозволяє забезпечити належний рівень оперативності й контрольованості процесів та організувати ефективний розподіл повноважень.

Розвиток системи органів юстиції в Україні супроводжувався періодичним реформуванням, у межах якого створювалися, реорганізовувалися або ліквідовувалися відповідні структурні підрозділи. Це стало наслідком прагнення підвищити ефективність управління нотаріатом та

адаптувати його до сучасних викликів, пов'язаних із цифровізацією, євроінтеграцією та модернізацією процедур публічного адміністрування.

Управління нотаріату та відділи з питань нотаріату здійснюють реалізацію державної політики та наділені низкою правомочностей, серед яких: доступ до Єдиного реєстру спеціальних бланків нотаріальних документів, розпорядником якого є Міністерство юстиції; використання інформаційних баз даних Міністерства в межах компетенції; взаємодія з іншими структурними підрозділами апарату Міністерства, дорадчими органами, підприємствами, установами й організаціями; надання доручень і рекомендацій у межах компетенції іншим підрозділам і органам; здійснення інших дій, передбачених законом.

Ефективність управлінської діяльності цих підрозділів безпосередньо залежить від налагодженості взаємодії з іншими суб'єктами публічного адміністрування. Взаємозалежність управлінських процесів проявляється як у вертикальних, так і горизонтальних комунікаціях, що забезпечують координацію контролю, узгодження інформаційних потоків та оперативне реагування на виклики у сфері нотаріальної діяльності. Відповідні суб'єкти взаємодії центрального відділу з питань нотаріату узагальнено наведені на рис.

1.3.

Рис. 1.3 – Суб'єкти реалізації державної політики стосовно нотаріату

У світовій науковій літературі традиційно виокремлюють три базові моделі сучасного нотаріату, що відображають різні підходи до поєднання публічних і приватних елементів у нотаріальній діяльності. Найпоширенішою є система латинського (вільного) типу, що функціонує у Франції, Німеччині, Іспанії та низці інших держав. У межах цієї моделі нотаріус одночасно виступає посадовою особою та представником вільної юридичної професії, самостійно організовуючи свою роботу й здійснюючи професійну діяльність із дотриманням стандартів, визначених державою та професійним самоврядуванням. Нотаріуси об'єднуються у корпоративні структури – нотаріальні палати, ради, колегії, що виконують функції професійного контролю, методичної підтримки та саморегулювання.

У Європі сформувалися три різновиди латинського нотаріату: німецька, французька та змішана моделі. Для німецької моделі характерна відносно вузька, переважно формалізована роль нотаріуса, який обмежується складанням і посвідченням актів, а решту організаційних аспектів залишає сторонам правочину. Така спеціалізація спричиняє низку наслідків – відсутність конкуренції та прагнення суворо дотримуватися формальних процедур. Український нотаріат значною мірою наближений саме до німецької моделі.

Французька модель передбачає значно ширший спектр діяльності нотаріуса, який супроводжує правочин на всіх стадіях: від збору документів та консультування до реєстрації відповідних прав у державних реєстрах. Такий підхід забезпечує індивідуалізований характер нотаріальних дій, мінімізує ризики правових помилок та сприяє задоволенню інтересів сторін. Змішана модель, що поєднує елементи обох зазначених систем, функціонує у низці держав, зокрема в Іспанії, Швейцарії та Нідерландах.

Правовий статус нотаріуса у країнах латинського типу також істотно варіюється. У деяких державах, наприклад у частині території Німеччини, у Швейцарії, Португалії та на Кубі, нотаріуси мають статус державних службовців, тоді як в інших державах вони здійснюють приватну професійну

діяльність. Призначення на посаду зазвичай здійснюється на конкурсній основі. У більшості країн обов'язки нотаріуса охоплюють посвідчення договорів, правочинів, шлюбних контрактів, документів щодо нерухомості тощо. Водночас функціональне навантаження відрізняється: так, іспанські нотаріуси є висококваліфікованими юристами широкого профілю, тоді як у Греції їхня діяльність переважно зводиться до посвідчення документів. У Франції та Бельгії нотаріуси можуть також здійснювати експертні оцінки й супроводжувати угоди щодо нерухомості.

Загальні принципи організації й розвитку латинського нотаріату об'єднано в діяльності Міжнародної спілки латинського нотаріату (МСЛН), яка відіграє важливу роль у формуванні політики професійного самоврядування, координації міждержавної співпраці та розвитку нотаріальної діяльності як інституту превентивного правосуддя. Представництво МСЛН у ключових міжнародних організаціях (ООН, ЮНЕСКО, Гаазькій конференції з міжнародного приватного права, інституціях ЄС, ЮНІДРУА тощо) свідчить про глобальне визнання ролі нотаріату у забезпеченні правової визначеності та стабільності цивільного обігу.

На противагу латинському типу, у країнах англо-американської правової системи функції нотаріуса істотно обмежені. У США та Великій Британії нотаріальні повноваження здебільшого виконують адвокати або особи без юридичної освіти. Такі нотаріуси (*public notary*) найчастіше займаються завіренням копій документів, засвідченням підписів і перекладів, не здійснюючи глибокого правового аналізу чи правочинного супроводу. У результаті правове регулювання угод у цих країнах суттєво спирається на судову систему, що породжує значну кількість спорів і збільшує витрати на судочинство [130, с. 117]. У низці штатів США (Луїзіана, Техас, Флорида) сформувалася окрема категорія «цивільних нотаріусів» (*civil law notaries*), діяльність яких більшою мірою відповідає принципам латинського нотаріату.

Український нотаріат за змістом і правовою природою належить до

латинського типу. Він визначається законодавством як система державних органів, посадових осіб та приватних нотаріусів, які забезпечують захист прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб шляхом вчинення нотаріальних дій від імені держави. Нотаріат, відповідно до Закону України «Про нотаріат» [87], є публічно-правовим інститутом, що поєднує елементи державної організації та самоврядної професії, виконує превентивну функцію правосуддя й гарантує достовірність правовідносин через нотаріально оформлені документи.

Публічність нотаріальної діяльності виявляється в тому, що держава визнає нотаріуса своїм представником, забезпечує правомірність виданих ним документів і гарантує можливість їх примусового виконання. Установлення технічних і процедурних стандартів, визначення правил професійної діяльності та відповідальності нотаріусів є проявом державного регулювання, що водночас обмежує їхню автономію й забезпечує правову єдність системи.

Правовий статус нотаріуса в Україні має двокомпонентну структуру, що включає загальний статус громадянина та спеціальний статус, який виникає після призначення на посаду й визначає коло повноважень, професійних обов'язків і встановлених законом обмежень. Як слушно зазначає І. Гамаль, спеціальний правовий статус формується саме з моменту набуття повноважень нотаріуса та має індивідуалізований характер [16]. До спеціальних вимог належать громадянство України, наявність вищої юридичної освіти, досвід роботи, успішне складання кваліфікаційного іспиту, здатність володіти державною мовою та отримання свідоцтва на право зайняття нотаріальною діяльністю [87; 56]. Законодавство також містить перелік обмежень, серед яких – відсутність судимості, заборона суміщення нотаріальної діяльності з підприємництвом або іншими видами оплачуваної роботи, окрім викладацької та наукової у вільний від основної діяльності час [87]. Нотаріальні дії можуть вчиняти як державні, так і приватні нотаріуси, причому їх правозастосовні функції за змістом тотожні; відмінності стосуються організаційного устрою та способу фінансування. Водночас поєднання у регулюванні нотаріальної

діяльності норм адміністративного, цивільного та трудового права породжує низку дискусій, зокрема щодо прирівнювання державних нотаріусів до державних службовців та меж застосування трудового законодавства до нотаріальних правовідносин [16].

Трудова правосуб'єктність працівників державних нотаріальних контор становить багаторівневу правову конструкцію, яка інтегрує елементи публічно-службового статусу, спеціальних кваліфікаційних вимог і підвищених стандартів професійної відповідальності [16]. Вчинення нотаріальних дій – це специфічний вид публічно-правової правозастосовчої діяльності, що здійснюється від імені держави та спрямований на забезпечення юридичної достовірності правочинів і фактів, незалежно від того, чи їх виконують державні, чи приватні нотаріуси [87]. Такий дуалістичний характер – поєднання публічно-правової природи з елементами вільної юридичної професії – зумовлює потребу подальшого вдосконалення правового регулювання статусу нотаріусів шляхом гармонізації норм публічного та приватного права та визначення чітких меж професійної автономії й державного контролю.

Система управління нотаріатом в Україні має виразний публічно-правовий характер і потребує подальшого розвитку за трьома ключовими напрямками: удосконалення адміністративних послуг, що надаються територіальними органами юстиції; зміцнення взаємодії між відділами з питань нотаріату та іншими суб'єктами публічного управління; а також систематичне узагальнення нотаріальної практики для виявлення типових порушень і підвищення якості нотаріальних дій. Сукупність цих факторів дозволяє забезпечити ефективне функціонування нотаріату, єдність практики та належний рівень захисту прав і законних інтересів громадян.

1.2 Гармонізація законодавства у сфері нотаріальної діяльності

Виконання сучасних завдань державного управління в Україні потребує

аналізу механізмів прискорення європейської інтеграції, центральне місце серед яких посідає правова інтеграція. Вона має спільну соціальну природу з організаційними, політичними, економічними та інформаційними вимірами інтеграції, але характеризується специфікою, зумовленою природою публічно-правових відносин. Правова інтеграція розглядається як «процес правової взаємодії, взаємного пристосування та зближення національних правових систем на основі міжнародних принципів, стандартів і методів правового регулювання» [106, с. 8]. Саме тому визначальним для дослідження є розуміння природи права Європейського Союзу, яке, утворюючись у межах єдиної політичної організації, надленої владними повноваженнями, набуває рис, притаманних федеративним утворенням, та істотно впливає на формування публічно-управлінських відносин в Україні. У науковій літературі неодноразово підкреслювалася проблема термінологічної невизначеності співвідношення понять «право ЄС», «право ЄС та Європейського співтовариства», «європейське право» [139], однак у контексті адаптації українського законодавства використовується передусім термін «право Європейського Союзу».

Для окреслення своєрідності правової системи ЄС у науковому обігу застосовуються поняття «наднаціональне (наддержавне) право» та «транснаціональне право», які відображають здатність норм ЄС діяти поза межами окремих держав. І. Грицьк визначав право ЄС як сукупність правових норм, що регулюють інтеграційні процеси в ЄСВС, ЄЕС, Євроатомі та з 1992 року – у Європейській спільноті та ЄС [19], однак після набуття чинності Лісабонським договором така характеристика втратила актуальність. Сучасне визначення може ґрунтуватися на розумінні права ЄС як сукупності норм, що врегульовують відносини суб'єктів європейської інтеграції. Водночас термін «право Європейських співтовариств» нині доцільно застосовувати лише в історичному значенні – для позначення правового масиву періоду до 2009 року.

Важливим є розмежування понять «право ЄС» та *acquis communautaire*.

Термін *acquis*, який традиційно не перекладається, уперше офіційно закріплено в Маастрихтському договорі 1992 року як основу функціонування ЄС і норму, якої не може зачіпати «просунуте співробітництво». У Законі України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС» 2004 року *acquis* визначено як правову систему ЄС, що включає акти законодавства ЄС, інші нормативні документи та положення у сферах зовнішньої політики та юстиції [28]; проте це визначення відображає стару триопорну структуру ЄС. У сучасній інтерпретації *acquis* охоплює сукупність установчих договорів, вторинного законодавства, рішень Суду ЄС, загальних правових принципів, міжнародних угод та *soft law* [27, с. 116], і є динамічним масивом, що постійно розширюється (близько 97 тис. сторінок ОJ).

Acquis відіграє ключову роль у процесі інтеграції, оскільки зобов'язує держави-члени імплементувати весь накопичений нормативний масив ЄС та майбутні акти права. Країни-кандидати повинні здійснити повну адаптацію національного законодавства до *acquis*, що зазвичай триває п'ять–сім років і супроводжується фінансовою та експертною підтримкою з боку ЄС. Структуру *acquis* для кандидатів формують за секторальними розділами (від 31 до 35 глав), що охоплюють економічний, адміністративний, правовий та інституційний розвиток держав. Варто зазначити, що термін може вживатися в інших контекстах – наприклад, щодо актів Шенгенського *acquis* [123].

Після набуття чинності Лісабонським договором (1 грудня 2009 року) правова система ЄС була суттєво спрощена, оскільки триопорна структура була ліквідована, і ЄС отримав єдину правосуб'єктність. Право ЄС повністю інтегроване у правові системи держав-членів і характеризується прямою дією та верховенством над національним законодавством. Суб'єктами права ЄС виступають не лише держави та інституції, а й фізичні та юридичні особи, що визначає його унікальний характер і водночас ускладнює завдання адаптації національних правових систем країн-кандидатів.

Важливою передумовою розуміння змісту права ЄС є аналіз системи

його джерел – форм зовнішнього вираження й закріплення правових норм. На відміну від внутрішніх правопорядків держав-членів, джерела права ЄС не становлять сталої та ієрархічно завершеної системи, проте саме їхня різноманітність відображає гібридну природу правової модельності ЄС, яка поєднує риси міжнародного та внутрішнього права. До джерел права ЄС належать: первинне право (установчі договори), вторинне право (регламенти, директиви, рекомендації, висновки), міжнародні угоди ЄС, рішення Суду ЄС та принципи права [27, с. 119]. Сукупність цих джерел реалізується у процесі інтеграції (*integration* – «відновлення, об'єднання»), що означає зближення й вдосконалення політичних, соціально-економічних, правових та управлінських систем держав [100].

Судова практика має визначальний вплив на ефективність імплементації норм ЄС і міжнародних стандартів. Національні суди зобов'язані тлумачити національне законодавство у світлі наднаціонального права, зберігаючи водночас конституційні орієнтири держави. Практика ЄСПЛ і Суду ЄС зазвичай враховується навіть тоді, коли не має формально обов'язкового характеру. У деяких правопорядках вона фактично набуває статусу судового прецеденту. Водночас відповідність національного законодавства рекомендаціям Ради Європи (*soft law*) не завжди забезпечується, адже рекомендації Комітету Міністрів РЄ не є юридично обов'язковими, хоча держави-члени зобов'язані інформувати про заходи щодо їхнього виконання (ст. 15(b) Статуту РЄ) [15].

Євроінтеграційні процеси України зумовлюють глибоке засвоєння, застосування та адаптацію її правової системи до норм ЄС. Попри значний науковий доробок із питань гармонізації законодавства (К. Трихліб [106], І. Яковюк [118], В. Ямковий [119]), а також досліджень у сфері публічного управління (К. Бережна [7], Т. Коломоєць, С. Грищак [39], Н. Гнидюк [17], Р. Мельник [53]), проблематика адаптації законодавства у сфері публічного управління й досі висвітлена неповно. Адаптація законодавства України є ключовою умовою її європейської інтеграції, оскільки повна відповідність

правовим вимогам ЄС є обов'язковою передумовою набуття членства.

З огляду на складність процесу адаптації було розроблено Методику визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм (наказ Мінекономіки № 62 від 16.03.2005 р.), у якій уперше на нормативному рівні закріплено поняття «гармонізація» як приведення у відповідність [55]. У договорах ЄС використовують поняття «апроксимація» (наближення) та «гармонізація» (зближення). Адаптація означає приведення національних актів у відповідність до *acquis*; імплементація – надання законної сили відповідним нормам; рецепція – одностороннє запозичення; уніфікація – встановлення однакових правових норм у різних правових системах [106, с. 8].

Сучасний етап адаптації законодавства України визначений Планом заходів з виконання Угоди про асоціацію, затвердженим постановою КМУ від 25.10.2017 р. № 1106 [61]. Він передбачає обов'язок органів виконавчої влади готувати та подавати проекти актів, необхідних для виконання зобов'язань перед ЄС. Важливими є висновки К. Бережної, яка чітко розмежовує «імплементацію» як поєднання правотворчої, правозастосовчої та організаційної діяльності [7, с. 19], та «адаптацію» як послідовний процес досягнення відповідності міжнародним нормам [119, с. 35]. Наближення української правової термінології до термінології права ЄС, на думку М. Яковлюка, є методологічною передумовою реформування галузевого законодавства та формування правового середовища, заснованого на засадах верховенства права [107, с. 4].

І. Яковлюк слушно зазначає, що адаптація та гармонізація відрізняються за здатністю сторін впливати на правопорядок одне одного. Треті країни здійснюють односторонню адаптацію без можливості впливу на право ЄС, тоді як держави-члени мають реальний вплив на його формування [118, с. 41]. У межах ЄС гармонізація є результатом компромісу держав-членів, тоді як адаптація третіх країн означає приєднання «до всіх положень, як вони є». Відповідно, коректним є розмежування цих процесів: у межах ЄС –

гармонізація, поза ним – адаптація [118, с. 42].

Адаптація українського законодавства потребує якісної мовної роботи, адже *acquis* – це не лише нормативний масив, а й лінгвістична система понять і термінів. Юридичний переклад виконує дві функції: забезпечує правову дію тексту в системі-реципієнті та слугує джерелом наукових і термінологічних відповідників. Його точність визначає адекватність імплементації норм ЄС [115, с. 110–112]. Саме тому постановою КМУ від 31.05.2017 р. № 512 затверджено Порядок здійснення перекладу актів *acquis* українською мовою [67], що передбачає процедури перекладу, термінологічної перевірки та затвердження текстів. Координаційним органом визначено Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату КМУ, який відповідає за методологічний супровід, рекомендації щодо професійних вимог до державних службовців та ведення глосарія *acquis* [69]. Перекладені акти публікуються на урядовому порталі: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/perekladi-aktiv-acquis-yes>

Розроблення ефективних технологій адаптації законодавства України до *acquis* ЄС вимагає системного, інституційно забезпеченого та безперервного моніторингу. Як слушно зазначено в науковій літературі, моніторинг адаптації законодавства є «формалізованим логічним порядком дій із чітко визначеними стадіями та учасниками, створеним з метою отримання інформації щодо стану виконання запланованих завдань» [10, с. 130]. Відтак його сутність полягає у постійному відстеженні відповідності фактичного стану адаптації очікуваним результатам, передбаченим Угодою про асоціацію та її Додатками. Такий моніторинг виступає не лише технічною, а й управлінською функцією, що дозволяє оцінювати прогрес, виявляти прогалини та визначати інструменти впливу на ефективність адаптаційних процесів.

З 2017 року основним інструментом моніторингу є інформаційно-аналітична система «Пульс Угоди», запроваджена на виконання Постанови КМУ від 25.10.2017 № 1106 [68]. Система забезпечує відкритий доступ до

даних про виконання адаптаційних заходів, що підсилює принципи прозорості та публічності державного управління у сфері європейської інтеграції. Органи державної влади здійснюють моніторинг відповідно до положень Угоди та Загальнодержавної програми, однак практика засвідчує наявність суттєвих проблем. Як наголошують дослідники, моніторинг «не регламентований у Порядку планування; періодичність проведення та підготовки проміжних звітів не визначена, а інформація у звітах здебільшого зосереджена на реалізованих заходах без оцінки досягнутих результатів» [10, с. 136].

Аналіз державотворчих процесів дозволяє виокремити ключові системні проблеми адаптації законодавства України до *acquis*. По-перше, попри наявність численних досліджень, у нормативній площині досі не сформульовано однозначного і загальноприйнятого визначення поняття «адаптація» та її меж. По-друге, адаптація законодавства, що регулює управлінські відносини, має фрагментарний характер: окремі сфери (публічні закупівлі, податкова політика, антикорупційні інструменти) демонструють значний прогрес, тоді як інші залишаються нереформованими або недостатньо узгодженими з *acquis*. Визначити повний перелік сфер, у яких адаптація відбулася, досить складно через динамічність та різноманітність правових масивів.

По-третє, ефективність моніторингу ускладнюється швидкими змінами як у національному законодавстві, так і у праві ЄС, що постійно модернізується відповідно до соціальних та технологічних викликів. У цих умовах адаптація залишається довгостроковим структурним процесом, спрямованим на досягнення відповідності правової системи України *acquis* та виконання вимог третього Копенгагенського та Мадридського критеріїв.

З урахуванням позицій дослідників і проведеного аналізу можна дійти висновку, що підвищити ефективність адаптації законодавства України до законодавства ЄС можливо шляхом реалізації низки взаємопов'язаних заходів. Йдеться насамперед про:

- визначення пріоритетних напрямів адаптації та розроблення сучасної

Концепції адаптації законодавства України до *acquis*, що відображатиме реальні потреби держави;

- орієнтацію на європейські стандарти та критерії під час підготовки проєктів нормативно-правових актів у сфері державного управління;

- встановлення реального стану адаптації шляхом регулярного оприлюднення проміжних та підсумкових аналітичних звітів;

- підвищення професійної спроможності державних службовців, відповідальних за імплементацію *acquis*, а також посилення координації між інституціями.

У межах європейської інтеграції України особливого значення набуває гармонізація законодавства у сфері нотаріату. Правове регулювання нотаріальної діяльності в ЄС є багаторівневим і ґрунтується як на національних правових традиціях держав-членів, так і на наднаціональних актах, спрямованих на забезпечення уніфікації процедур у транскордонних правовідносинах. Хоча організація нотаріату належить до внутрішньої компетенції держав, ЄС формує єдині підходи до визнання публічних документів, регулювання спадкування, електронної ідентифікації, корпоративних процедур та цифрової взаємодії нотаріусів.

У цьому контексті для України надзвичайно важливо аналізувати та враховувати положення основних нормативно-правових актів ЄС, що визначають рамки розвитку нотаріальної діяльності:

Регламент (ЄС) № 650/2012 про спадкування та Європейське свідоцтво про спадкування [136] – створює єдині правила щодо юрисдикції, застосовного права та визнання рішень у спадкових справах; забезпечує застосування принципу останнього звичайного місця проживання спадкодавця; визначає форму та умови дійсності свідоцтва. Для України це є дороговказом до модернізації спадкових процедур та запровадження електронних інструментів у нотаріаті.

Регламент (ЄС) 2016/1191 щодо спрощення подання публічних документів [133] – запроваджує механізми зменшення бюрократичного

навантаження, скасування апостиля для низки документів та створення багатомовних стандартних форм. Він визначає стандарти електронної взаємодії, автентифікації та захисту документів, що безпосередньо стосується нотаріальної практики України.

Регламент eIDAS № 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги [137] – є основою цифрової трансформації нотаріату. Документ визначає вимоги до електронних підписів, печаток, часових міток та інфраструктури довірчих послуг, які забезпечують можливість здійснення нотаріальних дій в електронній формі. Україна вже наближається до цих стандартів, однак повна імплементація потребує системних змін.

Регламент (ЄС) № 2019/1151 щодо цифрових інструментів у корпоративному праві [127] – регулює онлайн-реєстрацію компаній, дистанційну ідентифікацію та електронне засвідчення документів. Нотаріуси у державах-членах активно використовують ці механізми, а Україні необхідно адаптувати власну модель корпоративної реєстрації до зазначених вимог.

Регламент (ЄС) № 2201/2003 та Регламент 2019/1111 («Брюссель II bis») [126; 125] – формують правила юрисдикції та визнання у сімейних правовідносинах, що має значення для нотаріального посвідчення угод між подружжям, аліментних зобов'язань і майнових договорів.

Значний вплив на формування спільного правового простору справляє й Брюссельська конвенція про визнання нотаріальних актів, що встановлює критерії автентичності та процедури міжнародного визнання нотаріальних документів. Для України її положення є орієнтиром для модернізації системи нотаріальних дій у транскордонних правовідносинах.

Рекомендації Ради Європи щодо нотаріату визначають стандарти професійної етики, незалежності та превентивної функції нотаріуса. Документи Ради адвокатських та юридичних товариств Європи, а також директива про електронну комерцію формують нормативну основу для цифрових нотаріальних послуг, електронних доказів, ідентифікації та етичних стандартів у цифровому середовищі.

У 2020-х роках ЄС ухвалив низку документів, що визначають розвиток цифрових правових послуг: цифрову стратегію «Shaping Europe's Digital Future» [124], Європейську стратегію даних [121], Акт про цифрові послуги [135] та Акт про цифровий ринок [134]. Ці нормативні акти створюють основу для функціонування цифрового нотаріату та інтеграції національних правових систем у єдиний цифровий простір ЄС.

Адаптація законодавства України до *acquis* ЄС є складним і тривалим процесом, що поєднує нормотворчу, виконавчу та аналітичну діяльність держави й спрямований на досягнення відповідності європейським стандартам публічного управління. Ефективність цього процесу обмежується низкою проблем – нечіткістю меж адаптації, фрагментарністю реформ, недосконалістю моніторингу та динамічністю європейського й національного законодавства. Підвищення результативності адаптації можливе за умови нормативного оновлення її концептуальної основи, визначення пріоритетних сфер гармонізації, посилення координаційної ролі державних органів та запровадження сучасних цифрових і методичних інструментів, що забезпечать реальне наближення української правової системи до вимог європейського правового простору.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

2.1 Організація управлінської діяльності щодо вчинення нотаріальних дій у контексті інформатизації суспільства

Інформатизація суспільства та цифрова трансформація публічного сектору істотно змінили підходи до організації управлінської діяльності у сфері нотаріату. Як інститут превентивного правозахисту, нотаріат перебуває у процесі глибоких структурних і процедурних перетворень: цифровізація зменшує бюрократичні бар'єри, забезпечує оперативність взаємодії з громадянами та оптимізує управлінські процеси, проте одночасно вимагає оновлення організаційних моделей, функціональних ролей і механізмів контролю діяльності нотаріусів у системі органів юстиції.

Організація управлінської діяльності у сфері нотаріальних дій охоплює координацію державних службовців, контроль законності, аналіз документів, забезпечення доступу до державних реєстрів, розгляд звернень громадян і впровадження цифрових сервісів. Концептуальні засади цих процесів представлені у працях Т. Лозинської, О. Іваніної, Т. Щетінної, В. Малиновського [48; 51], а ключовий орієнтир для сучасної бюрократичної моделі визначав М. Вебер, підкреслюючи значення «офіційних посадових повноважень, закріплених нормативними приписами».

Для дослідження реальної моделі управління у сфері нотаріату використано матеріали посадових інструкцій начальника відділу, головних та провідного спеціалістів, наведених у додатку А. Вони дозволяють реконструювати організаційну структуру підрозділу та визначити функціональні зв'язки між посадовими особами. Типовий відділ з питань нотаріату складається з начальника, 2–4 головних спеціалістів і провідного

спеціаліста, а організаційно підпорядковується управлінню нотаріату Міжрегіонального управління Мін'юсту. Структура побудована за принципом чіткої ієрархії: начальник → головні спеціалісти → провідні спеціалісти.

Начальник відділу виконує стратегічні, координаційні та контрольні функції. Він організовує виконання завдань підрозділу (посадова інструкція начальника, п.1), розподіляє обов'язки між працівниками та контролює результати їх роботи (п.2), забезпечує належний рівень організаційної культури (п.3). Значна частина обов'язків стосується документообігу та контролю: організація розгляду документів, дотримання строків їх виконання (п.4), забезпечення вимог діловодства (п.5). У цифровому адміністративному середовищі ці функції доповнюються цифровим аудитом документів, інтеграцією сучасних інформаційних систем у роботу підрозділу. До важливих повноважень належить також особистий прийом громадян (п.7), який поступово трансформується у формат електронних сервісів та онлайн-комунікацій.

Головні спеціалісти забезпечують аналітичну та контрольну складову діяльності відділу. Вони здійснюють аналіз інформації про роботу приватних і державних нотаріусів (посадова інструкція головного спеціаліста, п.1), контролюють дотримання законодавства при вчиненні нотаріальних дій (п.2), проводять перевірки у сфері фінансового моніторингу (п.3) та розглядають звернення громадян (п.4). У цифрову епоху їхня роль значно розширюється: вони працюють з великими масивами електронних даних, формують електронні звіти, комунікують із нотаріусами через інформаційні системи. Головні спеціалісти фактично виступають аналітичним ядром відділу.

Провідні спеціалісти відповідають за операційне забезпечення роботи підрозділу. Вони здійснюють аналіз нотаріальної діяльності (посадова інструкція провідного спеціаліста, п.1), контролюють дотримання порядку вчинення нотаріальних дій (п.2), перевіряють виконання вимог фінансового моніторингу (п.3) і працюють зі зверненнями громадян (п.4). На відміну від минулого, коли їхні функції були переважно паперовими, сьогодні вони

включають роботу з деякими електронними реєстрами, формування електронних документів, перевірку коректності цифрових даних та опрацювання електронних звернень. Саме провідний спеціаліст забезпечує безперервність щоденної діяльності відділу.

Усі посадові інструкції є елементами організаційного проектування підрозділу та визначають вертикаль управління, функціональний розподіл, обсяг відповідальності та механізми контролю. В умовах цифрової трансформації вони демонструють зміщення акцентів від традиційного адміністрування до цифрово орієнтованих управлінських практик: використання електронних реєстрів, онлайн-комунікацій, автоматизованих систем контролю та кіберзахищених каналів обміну інформацією.

Узагальнюючи зміст посадових інструкцій, можна стверджувати, що сучасна організаційна модель відділу з питань нотаріату поєднує класичні принципи державної служби з новими вимогами цифрової епохи. Ієрархічність, формалізація повноважень і чіткий розподіл функцій залишаються базовими, але їх реалізація дедалі більше пов'язана з інформаційними технологіями, електронними сервісами та автоматизованими механізмами контролю.

На сьогодні нагальною проблемою є завершення процесу реформування нотаріату в Україні і запровадження єдиного нотаріату відповідно до нових правових, економічних, соціальних і політичних умов суспільства. Практика застосування чинної редакції Закону України «Про нотаріат» довела штучність поділу нотаріату на державний та приватний, виявила соціальні і економічні непорозуміння у державному регулюванні діяльності нотаріусів, недостатній рівень законодавчого врегулювання організації нотаріату та діяльності органів професійного самоврядування нотаріусів тощо [33, с.203]. Такі твердження вчених є слушними і їхня актуальність підсилюється процесами цифровізації та інформатизації в системі публічного управління.

Ю. Ю. Бісяга розуміє під цифровими технологіями сукупність інструментів, методів та процесів, які використовують цифрові сигнали та

обробку цифрової інформації для збереження, обміну та передачі даних. Вони ґрунтуються на використанні електроніки, комп'ютерів, програмного забезпечення та мережевих засобів з метою автоматизації, оптимізації та поліпшення різних процесів та сфер діяльності [11].

Узагальнена структура відділу має декілька рівнів, кожен з яких виконує окремі, взаємопов'язані управлінські функції.

Першу, керівну ланку становить начальник відділу з питань нотаріату, який визначає стратегічні напрями діяльності підрозділу, організовує та координує роботу персоналу, здійснює контроль за виконанням поставлених завдань і забезпечує належний рівень комунікації з зовнішніми суб'єктами. Його ключові повноваження закріплено у пунктах 1–3 посадової інструкції (посадова інструкція начальника, п.1–3), що підкреслює його роль як управлінського центру структурного підрозділу.

Другу ланку становлять головні спеціалісти, на яких покладено аналітичні, контрольні та експертні функції. Вони здійснюють перевірку діяльності суб'єктів нотаріальної діяльності, формують звітні документи, здійснюють опрацювання звернень громадян та забезпечують регулярний моніторинг дотримання нотаріусами вимог законодавства. Основний спектр їхніх обов'язків міститься у пунктах 1–4 відповідних посадових інструкцій (посадова інструкція головного спеціаліста, п.1–4 в додатку А).

Третю ланку формує провідний спеціаліст, який виконує інформаційно-аналітичні, технічні та операційні завдання, працює з документацією, електронними реєстрами та іншими інформаційними системами, а також забезпечує розгляд звернень громадян і підтримку повсякденної роботи відділу. Його функціональні обов'язки визначено у пунктах 1–5 посадової інструкції (посадова інструкція провідного спеціаліста, п.1–5).

Вертикальний вимір управлінської діяльності у відділі базується на ієрархічності, що передбачає чіткий розподіл компетенцій і відповідальності між керівною, аналітичною та операційною ланками.

На етапі координації та планування начальник визначає ключові

напрями діяльності підрозділу, розподіляє завдання між працівниками та формує управлінські пріоритети (посадова інструкція начальника, п.2).

На етапі операційного виконання головні та провідні спеціалісти забезпечують практичну реалізацію управлінських рішень, здійснюючи необхідні аналітичні, технічні й контрольні процедури.

На етапі контролю результатів начальник проводить моніторинг виконання завдань, аналізує ефективність роботи підрозділу та, у разі потреби, коригує управлінські рішення з метою підвищення результативності діяльності.

Особливістю сучасного етапу розвитку нотаріальної сфери є те, що вертикальний механізм управління підсилюється автоматизованими цифровими інструментами, які забезпечують об'єктивність, оперативність та структурованість управлінських процесів.

Функціонування сучасного відділу нотаріату неможливе без ефективної горизонтальної взаємодії, що доповнює вертикальну структуру управління. Відповідно до посадових інструкцій, працівники зобов'язані забезпечувати постійну взаємодію з іншими структурними підрозділами, державними органами та установами (посадова інструкція начальника, розд.5 в додатку А), що сприяє комплексному вирішенню питань у сфері нотаріату.

Горизонтальна взаємодія проявляється у спільному проведенні перевірок діяльності нотаріусів, участі у складі комісій і робочих груп, підготовці узагальнень і аналітичних довідок, а також у виконанні завдань і доручень керівництва управління нотаріату. Такий формат співпраці забезпечує узгодженість дій, підвищує якість управлінських рішень та сприяє формуванню єдиного інформаційного простору у структурі Міністерства юстиції.

Відділ з питань нотаріату має такий же вертикальний і горизонтальний розподіл управлінських повноважень в міжрегіональному управлінні Мін'юсту (рис. 2.1).

Рис. 2.1 – Механізм підпорядкування відділу з питань нотаріату у Донецькій і Луганській областях

Отже, організація управлінської діяльності у сфері нотаріату в умовах цифрової трансформації формує багаторівневу модель відділу з питань нотаріату, у якій управлінські, аналітичні та операційні функції чітко розмежовані, але водночас взаємопов'язані через інтегровані цифрові інструменти; це забезпечує підвищення ефективності контролю, прозорості процедур і результативності реалізації державної політики, що є необхідною передумовою завершення реформування нотаріату та його наближення до європейських стандартів.

2.2 Аналіз гармонізації законодавства у сфері публічно-сервісної діяльності органів юстиції зі стандартами Європейського Союзу

Подальший розвиток державних інституцій в Україні, яка вже тривалий час протидіє агресії російської федерації та відновлює контроль над тимчасово окупованими територіями, має відбуватися із безумовним дотриманням прав і свобод людини, визначених Конституцією України, згідно з якою людина, її життя та гідність визнаються найвищою соціальною цінністю [42]. Ефективне публічне управління, спроможність органів влади забезпечувати якісні

адміністративні послуги та прозоре врядування розглядаються як передумови економічного зростання та підвищення добробуту кожної сім'ї. У цьому контексті важливою орієнтирною основою є європейські принципи державного управління – надійність, передбачуваність, підзвітність, відкритість, прозорість і результативність, на яких акцентують Чернов С. І. та Гайдученко С. О. [114]. Саме ці принципи забезпечують збалансування інтересів держави, громадян та бізнесу, визначають стандарти адміністративних процедур і формують підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень.

Процеси європейської інтеграції вимагають від України системної гармонізації законодавства, що відображено, зокрема, у заходах з розроблення Національної програми адаптації законодавства України до *acquis* ЄС (табл. 2.1). Вони передбачають послідовне оновлення нормативно-правової бази, розроблення урядових рішень та підготовку до переговорного процесу щодо вступу до Європейського Союзу. У цьому контексті особливого значення набуває формування високоякісних адміністративних послуг. Як підкреслює Сурай І., розвиток електронних адміністративних сервісів є невід'ємною складовою цифрової трансформації публічного управління та одним із ключових напрямів модернізації держави [103, с.122]. Запровадження зручних, доступних та зрозумілих процедур отримання адміністративних послуг визначається пріоритетним завданням побудови сервісної, відкритої та технологічно орієнтованої держави.

У цьому контексті адміністративні послуги Мін'юсту у сфері реєстрації нотаріусів відіграють ключову роль у забезпеченні належного функціонування нотаріату як елемента правової системи. Автори навчального видання «Організація адміністративної діяльності публічної влади» підкреслюють, що такі послуги є необхідною складовою державної політики у сфері нотаріату [59].

інтеграції

№	Захід / крок	Індикатори виконання	Стан виконання	Підстави для оцінки	Подальші дії
1	Розроблення за участю громадськості Закону України «Про Національну програму адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС)»	Проект Закону подано до Верховної Ради України	Досягнуто індикатора, визначеного планом дій	Схвалено План організації підготовки актів і завдань для реалізації Указу Президента України від 08.11.2023 № 744/2023 «Про деякі заходи з підготовки до переговорного процесу зі вступу України до ЄС»	Розроблення законопроекту після отримання результатів офіційної оцінки ЄС (скринінгу) acquis ЄС у національному законодавстві (2024–2025 рр.)
2	Розроблення розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на виконання Національної програми адаптації законодавства України до права ЄС»	Прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України	Не розпочато	Виконання кроку можливе лише після повного виконання кроку 1	Розроблення проекту розпорядження КМУ після ухвалення Закону України «Про Національну програму адаптації законодавства України до права ЄС»

Вони включають видачу свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю, що засвідчує професійну придатність кандидата на підставі кваліфікаційного іспиту та відповідності вимогам законодавства. Реєстрація приватного нотаріуса передбачає перевірку документів, умов здійснення діяльності, відповідності приміщення нормативним вимогам та відсутності підстав для відмови. Після внесення даних до Єдиного реєстру нотаріусів особа набуває права здійснювати нотаріальні дії та користуватися офіційними засобами ідентифікації, зокрема печаткою та електронним підписом.

Також важливими є процедури внесення змін до відомостей реєстру, зупинення та поновлення діяльності, припинення статусу нотаріуса, а також реєстрація засобів електронного підпису та спеціальних бланків нотаріальних документів. Перехід значної частини цих процедур у цифровий формат сприяє підвищенню доступності послуг, зменшенню адміністративного навантаження та посиленню контролю за професійною діяльністю нотаріусів. У такий спосіб адміністративні послуги формують інституційні та організаційні гарантії професійності, відповідальності та безперервного функціонування нотаріату.

Крім того, відповідно до Положення про Міністерство юстиції України [79], відомство забезпечує широкий спектр інших адміністративних послуг, зокрема щодо державної реєстрації політичних партій, змін до відомостей про них, видачі документів із реєстраційних справ тощо. Це свідчить про комплексний характер діяльності Мін'юсту, який функціонує як багатопрофільний суб'єкт надання адміністративних послуг та водночас – як інституція нормативного регулювання і контролю в ключових сферах публічного управління.

Загалом наведений аналіз показує, що розвиток адміністративних послуг у сфері нотаріату та інших напрямках компетенції Міністерства юстиції є важливим елементом модернізації державного управління та адаптації України до європейських стандартів врядування, що передбачає цифровізацію, підвищення прозорості та ефективності публічних процедур, їхню орієнтованість на потреби громадян і професійних спільнот.

На рис. 2.2 наведено окремі права Мін'юсту, закріплені в чинному Положенні про Міністерство юстиції України [79]. Із представленої схеми очевидно, що реалізація компетенцій Мін'юсту ґрунтується на активній міжвідомчій взаємодії з іншими суб'єктами публічної адміністрації та широкому використанні сучасних цифрових технологій. У межах своєї діяльності працівники відомства застосовують інструменти електронного урядування, автоматизовані перевірки даних та аналітичні сервіси, зокрема

технології штучного інтелекту. Це дозволяє оптимізувати виконання управлінських функцій, зменшити навантаження на персонал і прискорити надання адміністративних послуг.

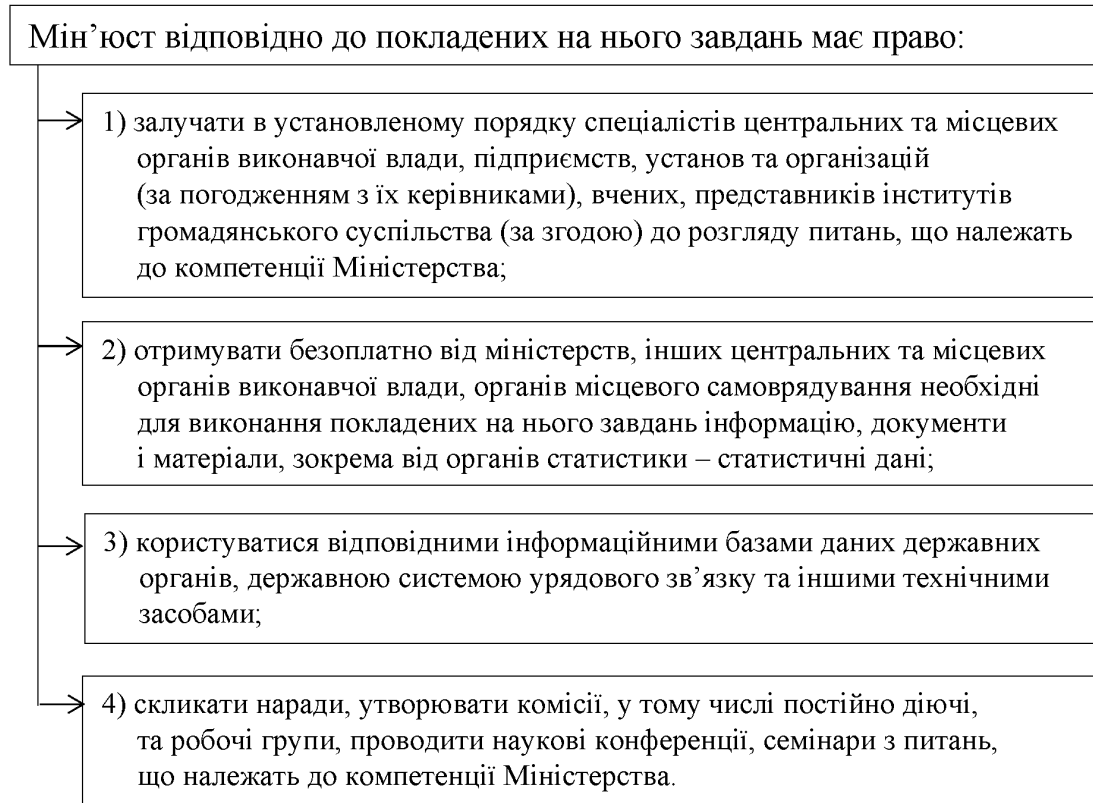

Рис. 2.2 – Деякі права Мін'юсту [79]

Особливої уваги заслуговує концепція «автоматичної адміністративної послуги», що поступово інтегрується у правове поле України. Під автоматичною адміністративною послугою розуміють результат надання публічної послуги без безпосередньої участі заявника, на підставі даних, які вже містяться в державних інформаційних системах. Такий підхід трансформує традиційну модель взаємодії «заявник – орган влади» та мінімізує людський фактор у процедурі прийняття рішення.

Одним із прикладів автоматичної адміністративної послуги є проведення реєстраційних дій на підставі судових рішень у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. Реалізація цієї процедури

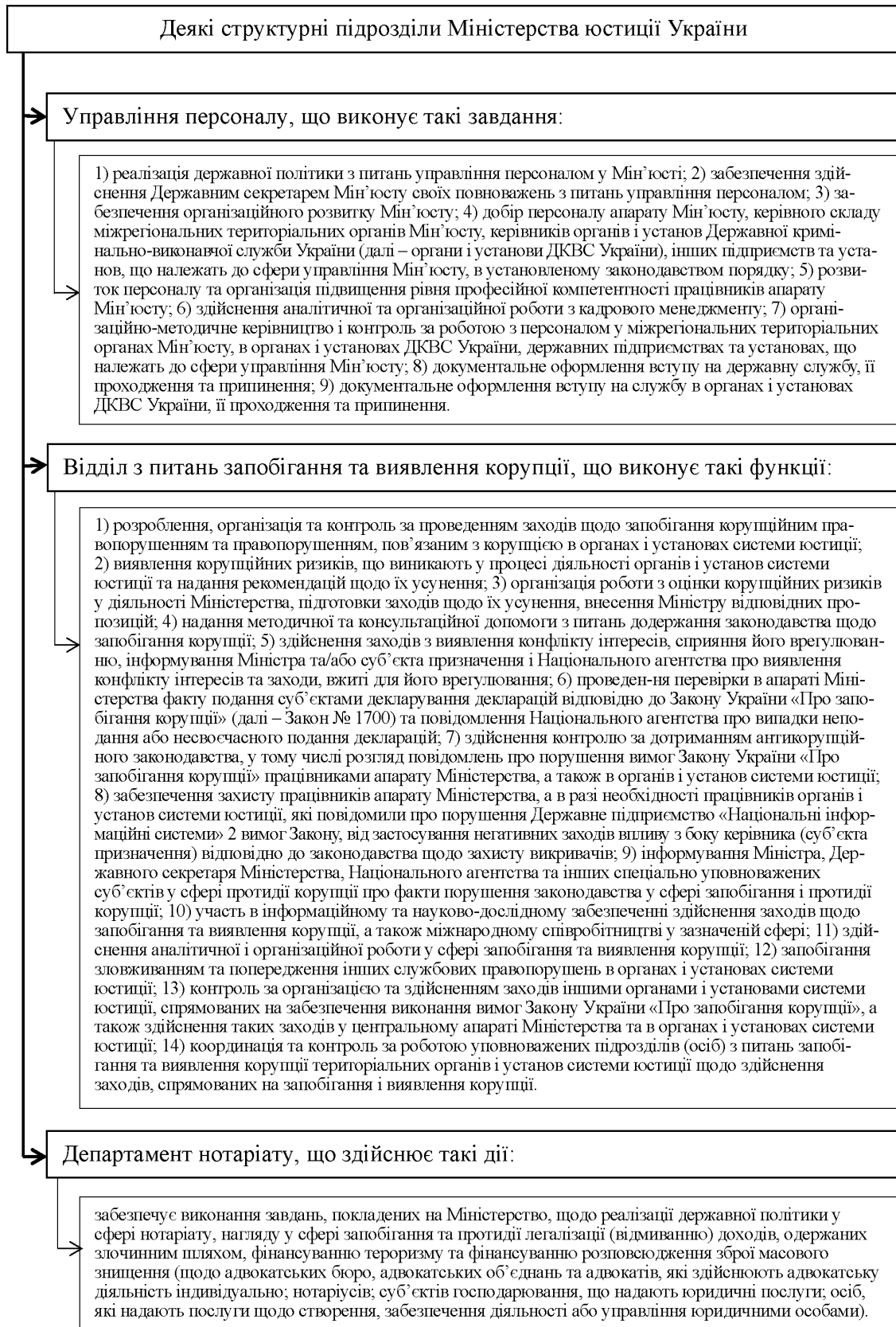
забезпечується автоматизованою інформаційною взаємодією між Державним реєстром речових прав та Єдиним державним реєстром судових рішень. Таким чином, реєстраційна дія відбувається без подання заяви особою, якої вона стосується, і без прямого контакту з державним реєстратором, що відповідає сучасним принципам сервісної держави та знижує ризики корупційних проявів [49].

Механізми автоматизації поступово поширюються на різні напрями діяльності Міністерства юстиції. Три такі підрозділи, у роботі яких автоматичні послуги застосовуються найактивніше, зображено на рис. 2.3. Вони охоплюють сфери:

- державної реєстрації актів цивільного стану;
- державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань;
- державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Запровадження автоматичних адміністративних послуг у цих сферах дозволяє істотно скоротити строки розгляду заяв, уніфікувати процедури, зменшити кількість помилок, що виникають при ручному опрацюванні документів, та забезпечити прозорість і контрольованість усіх стадій управлінського процесу. Важливо, що ці технології поступово інтегруються також у діяльність нотаріату, оскільки значна частина нотаріальних дій пов'язана з доступом до державних реєстрів і оформленням правочинів у цифровому середовищі.

Загалом автоматизація адміністративних процедур у системі Міністерства юстиції відображає загальноєвропейські тенденції розвитку електронного врядування, забезпечує відповідність національних управлінських процесів стандартам ЄС та створює інституційні умови для запровадження електронного нотаріату в Україні.

Рис. 2.3 – Завдання трьох підрозділів Мін'юсту, які надають автоматичні послуги

Також у законодавстві передбачено можливість надання автоматичної адміністративної послуги у сфері державної реєстрації юридичних осіб, коли внесення змін до Єдиного державного реєстру здійснюється автоматично на підставі судових рішень. Такі рішення надходять до реєстру шляхом інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром юридичних осіб та Єдиним державним реєстром судових рішень без участі заявника, що істотно спрощує та прискорює відповідні процедури [49].

Аналіз інформаційних карток адміністративних послуг, зокрема щодо: реєстрації приватної нотаріальної діяльності; видачі повторного реєстраційного посвідчення про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності, свідчить про чітке дотримання Східним міжрегіональним управлінням юстиції вимог Закону України «Про адміністративні послуги». Зокрема, користувачам надається повна та доступна інформація про місце надання адміністративної послуги, порядок звернення, засоби комунікації з посадовими особами, перелік необхідних документів та строки розгляду. Зазначені послуги мають безоплатний характер, що відповідає принципам рівності доступу та сервісності державного управління.

Сучасний розвиток цифровізації зумовлює переосмислення ролі адміністративних послуг у системі публічного управління. Українська доктрина адміністративних послуг є унікальним здобутком національної правової науки, оскільки у західних країнах така категорія не сформована у настільки чіткій юридичній формі. Поряд із цим глобальні тенденції цифрового врядування – створення електронних сервісів, мобільних застосунків, інтерактивних платформ – сприяють підвищенню якості державних послуг, зменшенню корупційних ризиків та посиленню участі громадян у виробленні управлінських рішень.

Узагальнюючи викладене, публічно-сервісну діяльність органів юстиції доцільно визначити як діяльність, спрямовану на надання управлінських, у тому числі адміністративних, послуг громадянам, юридичним особам, а також приватним і державним нотаріусам, забезпечуючи їх доступність, правову

визначеність, технологічну ефективність та відповідність європейським стандартам.

У сучасних умовах цифрової трансформації публічне управління у сфері юстиції поступово переходить до моделі сервісної держави, де ключовими критеріями ефективності виступають автоматизація процедур, інтеграція державних реєстрів, прозорість та орієнтованість на потреби користувачів. Розвиток автоматичних адміністративних послуг, удосконалення реєстраційних процедур та забезпечення єдиних стандартів публічно-сервісної діяльності органів юстиції створюють інституційні передумови для формування сучасної, технологічно спроможної системи нотаріату та підвищення рівня довіри до органів державної влади.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАТОМ

3.1 Питання ефективності контролю за нотаріальною діяльністю в контексті інтеграції України

Значення аналізу ефективності контролю за нотаріальною діяльністю в контексті інтеграції України до ЄС полягає у визначенні реального рівня відповідності національної системи нотаріату європейським стандартам, виявленні структурних недоліків та формуванні цілісної стратегії модернізації галузі відповідно до *acquis* ЄС. Такий аналіз є ключовим із кількох причин:

1. Забезпечення правової визначеності та довіри громадян.

Ефективний контроль за нотаріальною діяльністю гарантує дотримання нотаріусами професійних стандартів, знижує ризики зловживань, підвищує якість нотаріальних послуг та рівень правової безпеки громадян. У ЄС нотаріат є важливою інституцією превентивного правосуддя, що забезпечує стабільність правочинів; тому оцінка української системи контролю дозволяє зрозуміти, наскільки вона відповідає європейським критеріям.

2. Наближення до європейської моделі латинського нотаріату.

Європейська інтеграція вимагає гармонізації організації нотаріату та механізмів його контролю з практикою держав-членів ЄС. Аналіз ефективності нагляду дозволяє визначити, які саме елементи європейських моделей – внутрішньопрофесійний контроль, системність навчання, цифрові механізми аудиту – мають бути імплементовані в Україні.

3. Підвищення прозорості та цифрової інтегрованості державного управління.

Контроль у сфері нотаріату є частиною ширших реформ цифровізації державних послуг. Діагностика існуючих процедур нагляду дає можливість

виявити бар'єри для впровадження електронних інструментів контролю, автоматичного моніторингу реєстрів, цифрових архівів. Це особливо важливо з огляду на вимоги ЄС щодо кібербезпеки, ідентифікації та автентичності документів.

4. Формування підґрунтя для єдиного нотаріату.

Перехід від дуалізму "державний – приватний нотаріус" до єдиної системи потребує оновлених підходів до контролю. Аналіз дозволяє оцінити, наскільки сучасна модель здатна забезпечити однакові стандарти діяльності для всіх нотаріусів без дискримінації та корупційних ризиків.

5. Виявлення нормативних прогалин і слабких місць законодавства.

У процесі оцінювання ефективності контролю стає очевидною фрагментарність правового регулювання, дублювання повноважень або їх невизначеність. Це є основою для подальшої кодифікації та гармонізації законодавства відповідно до *acquis* ЄС.

6. Зміцнення інституційної спроможності Мін'юсту та органів самоврядування нотаріусів.

ЄС приділяє особливу увагу розподілу контрольних функцій між державою та професійним самоврядуванням. Аналіз дозволяє визначити оптимальну модель співпраці Міністерства юстиції та Нотаріальної палати, що є важливою умовою для європейської інтеграції.

7. Забезпечення виконання Копенгагенських критеріїв.

Контроль за нотаріальною діяльністю прямо пов'язаний із критеріями верховенства права, стабільності інституцій та здатності держави забезпечувати реалізацію прав громадян. Належно організована наглядова система демонструє ЄС готовність України до поглиблення інтеграції та наближення до членства.

У статті Нестеренко К. О. та Булгакової О. В. зазначено, що реформування нотаріату в Україні є ключовим елементом євроінтеграційного курсу, оскільки сучасні стандарти нотаріальної діяльності в країнах ЄС передбачають високий рівень професійної підготовки, відповідальності та

цифрової інтегрованості [57]. Першим етапом реформування має стати глибоке вивчення провідних зарубіжних моделей, насамперед латинської системи нотаріату, яка базується на кодифікованому праві та передбачає широку компетенцію нотаріуса. На відміну від англосаксонської моделі, де нотаріальні функції здебільшого технічні, латинська традиція покладає на нотаріусів значний обсяг повноважень превентивного характеру, що сприяє правовій визначеності та зниженню кількості судових спорів.

Важливим порівняльним прикладом є Польща, де доступ до професії є багатоступеневим: юридична освіта, стажування, проходження іспиту та робота помічником нотаріуса. Така модель забезпечує високий рівень професійної компетентності й відповідальності. Українське законодавство наразі висуває менш суворі вимоги, передбачаючи шестирічний юридичний стаж (з яких три роки – помічником або консультантом) та складання кваліфікаційного іспиту. Польський досвід засвідчує, що підвищення стандартів підготовки є важливим кроком до формування сильного та незалежного нотаріату.

Інший показовий приклад – Грузія, де відсутній поділ на державних і приватних нотаріусів, а частина нотаріальних функцій розширена завдяки можливості виконання медіації у сімейних, спадкових та суміжних спорах. Такий підхід сприяє розвантаженню судової системи та перетворенню нотаріату на повноцінний інструмент правового врегулювання. Дистанційне посвідчення документів, поширене у Грузії, демонструє потенціал цифрової трансформації нотаріальної діяльності.

Таким чином, адаптація українського нотаріату до європейських моделей передбачає не лише удосконалення доступу до професії та підвищення якості підготовки фахівців, але й імплементацію нових цифрових рішень, інститутів медіації та механізмів професійного самоврядування, що відповідають латинській правовій традиції. Узагальнення європейського досвіду подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Європейські практики організації нотаріату та їх адаптація в Україні

Європейська практика	Адаптація в Україні
Латинська модель нотаріату (Франція, Німеччина)	Впровадження е-нотаріату, електронних реєстрів, професійного самоврядування
Цифрові архіви нотаріальних актів (Франція)	Поступове створення електронного архіву нотаріальних документів
Дистанційне посвідчення документів (Грузія)	Підготовка нормативної бази для онлайн-посвідчення
Автономність та високі стандарти професії (Німеччина)	Підсилення професійної незалежності та контролю якості

У сучасній адміністративно-правовій доктрині контроль розглядається як необхідна складова управлінської діяльності, що забезпечує відповідність рішень органів влади встановленим нормам та сприяє формуванню правомірної поведінки учасників правовідносин. Науковці наголошують, що контроль має багатофункціональний характер: В. Малиновський трактує його як механізм досягнення цілей організації шляхом співставлення фактичних результатів із запланованими [51, с. 293], тоді як В. Авер'янов визначає його як діяльність із виявлення відхилень та причин їх виникнення задля вдосконалення функціонування системи [2, с. 351]. Таким чином, контроль виконує не лише наглядову, а й превентивну та корегувальну функції, забезпечуючи підвищення правової якості та ефективності управлінських рішень [18, с. 38].

Особливе місце посідає судовий контроль, який виступає гарантією дотримання Конституції та прав людини, а також обмежує надмірне втручання органів виконавчої влади [122]. Європейська інтеграція сприяє уніфікації підходів до судового контролю та адміністративних процедур, що відображено в дослідженнях щодо гармонізації адміністративно-

процесуального законодавства країн ЄС [128, с. 35; 138, с. 197].

У контексті розвитку українського нотаріату питання якості та ефективності контролю стає визначальним. Контроль у сфері нотаріальної діяльності не може зводитися лише до дисциплінарної практики; він має охоплювати методичні, етичні, організаційні та цифрові інструменти моніторингу. Водночас чинна модель характеризується низкою недоліків: фрагментарністю нормативного регулювання, нечіткістю процедур, недостатньою цифровою інтегрованістю та неузгодженістю дій різних суб'єктів контролю. Відсутність комплексного кодифікованого акту призводить до розпорошення функцій і ускладнює реалізацію єдиної політики у сфері нагляду.

Цифровізація створює нові можливості, але й виявляє додаткові проблеми. Впровадження електронного нотаріату потребує належної кібербезпеки, інтегрованих реєстрів, автоматизованого обміну інформацією та високого рівня цифрових компетентностей нотаріусів. Запровадження електронних механізмів контролю може забезпечити оперативність, прозорість та зниження ризиків порушень, однак потребує системних інвестицій та нормативного забезпечення.

Єврорінтеграційний напрям розвитку вимагає посилення ролі професійного самоврядування нотаріусів. У країнах ЄС нотаріальні палати здійснюють внутрішній контроль за якістю роботи, дотриманням етики, професійними стандартами та організують підвищення кваліфікації. В Україні такі інститути лише формуються; обмеженість їхніх контрольних повноважень знижує ефективність реагування на випадки недобросовісності.

Узагальнення аналізу свідчить, що реформування системи контролю за нотаріальною діяльністю має спиратися на цифровізацію, підвищення ролі самоврядування, уніфікацію процедур та впровадження європейських стандартів якості. Лише комплексна модернізація дозволить забезпечити належний рівень довіри, законності та стабільності в нотаріальному секторі.

Дослідження використання ІТ у сфері нотаріальних послуг дало змогу

визначити ключові особливості роботи нотаріусів з єдиними та державними реєстрами. Законодавство встановлює обов'язкове застосування нотаріусами інформації відповідних реєстрів через безпосередній доступ, що забезпечує перевірку автентичності документів, правового статусу осіб та об'єктів майна.

Таблиця 3.2 – Основні ІТ-системи та цифрові рішення у сфері нотаріальних послуг

Сфера застосування	Цифровий інструмент	Значення для нотаріату
Доступ до реєстрів	ЄДДР, ДРАЦС, ЄДР, реєстри Мін'юсту	Перевірка даних, підтвердження правового статусу осіб та об'єктів
Електронні довірчі послуги	КЕП, довірчий список, онлайн-оновлення сертифікатів	Автентифікація, захист документів, імплементація eIDAS
Електронний нотаріат	Єдиний реєстр нотаріальних дій	Прозорість процесів, цифрове зберігання та контроль документів
Робота на ТОТ і в зоні бойових дій	Спрощені процедури реєстрації	Забезпечення доступу до послуг у надзвичайних умовах
Обробка даних	Децентралізована модель (АРМ нотаріуса)	Оперативність, зменшення помилок, прискорення процедур

Нотаріуси користуються даними Єдиного державного демографічного реєстру, Державного реєстру актів цивільного стану, ЄДР юридичних осіб, ФОП та громадських формувань, а також інших реєстрів, що функціонують у

системі Міністерства юстиції України [87]. Така інтегрованість сприяє підвищенню якості правових послуг та мінімізації ризиків шахрайства.

Особливе значення мають процедури на тимчасово окупованих або деокупованих територіях. Відповідно до ст. 31-8 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав...», реєстрація новостворених об'єктів нерухомості в зоні бойових дій може здійснюватися на підставі засвідченої копії документів без додаткових вимог, встановлених для підконтрольних територій [74]. Це забезпечує доступ громадян до необхідних правових послуг у надзвичайних умовах.

Правове регулювання публічно-сервісної діяльності Мін'юсту охоплює численні акти Президента України, постанови Кабінету Міністрів та спеціальні нормативні документи щодо електронних публічних послуг. Серед них – постанова про функціонування Реєстру публічних електронних реєстрів, порядок застосування електронних довірчих послуг та інші акти, що формують цифрову інфраструктуру публічного управління [65; 91].

Розвиток електронних довірчих послуг забезпечує виконання Україною зобов'язань з імплементації Регламенту eIDAS. Створено систему кваліфікованих надавачів довірчих послуг, функціонує національний довірчий список, діє механізм онлайн-оновлення сертифікатів [54].

Одним із ключових напрямів цифрової трансформації Мін'юсту є розбудова електронного нотаріату, що включає створення Єдиного реєстру нотаріальних дій (Указ Президента № 542/2019). Впровадження е-нотаріату має на меті оптимізувати роботу нотаріусів, підвищити доступність послуг та забезпечити прозорість нотаріальних процесів [44].

Сучасні інформаційні системи формуються на основі відкритих технологічних рішень, що забезпечує інтегрованість, масштабованість та мінімізацію витрат. Використовуються централізовані, децентралізовані або змішані моделі обробки даних. Найефективнішою визнається децентралізована, оскільки вона дає змогу спеціалісту самостійно працювати з електронними системами без посередників, забезпечуючи оперативність та

точність даних [13].

Ключову роль у формуванні державної цифрової політики виконує Міністерство цифрової трансформації України. Воно відповідає за розвиток електронного урядування, електронного документообігу, цифрової економіки та впровадження інноваційних ІТ-рішень у державному секторі [60].

Отже, значення проведеного у цьому підрозділі магістерської роботи аналізу полягає у формуванні науково обґрунтованої основи для реформування нотаріату, забезпечення відповідності європейським стандартам та створенні ефективної, прозорої й професійної системи контролю, що є невід’ємною складовою інтеграції України до європейського правового простору.

3.2 Напрямки подальшої інтеграції України до європейського правового простору

У кожній країні нотаріат формує власну модель, що відображає історичні традиції та сучасні потреби. Український нотаріат також має зберігати національну специфіку, водночас використовуючи цінний досвід держав Європи та пострадянського простору. У низці країн – зокрема Німеччині, Франції, балтійських державах і Грузії – напрацьовано ефективні підходи до організації професії, цифровізації процесів та зменшення державного втручання в діяльність нотаріусів. Попри стрімкий розвиток електронних технологій, центральною залишається особиста роль нотаріуса та індивідуальний підхід у цивільному обігу; технології мають бути лише інструментом фахівця.

Одним із ключових напрямів модернізації є скорочення паперових носіїв і впровадження цифрових сервісів. Франція продемонструвала успішну модель електронного підписання та зберігання нотаріальних актів, що стало основою переходу до повноцінного цифрового документообігу. Подібні тенденції спостерігаються і в Грузії, де діє єдиний електронний реєстр

нотаріальних дій та передбачена можливість дистанційного посвідчення окремих документів. Такий досвід підтверджує актуальність створення в Україні єдиного електронного реєстру та електронного нотаріального архіву, над якими вже працюють професійні органи та Міністерство юстиції. Система е-нотаріату має охоплювати електронне робоче місце нотаріуса, реєстри, архів, документообіг та інтегровані сервіси, причому впровадження повинно здійснюватися поетапно.

Україна, як держава латинського нотаріату, логічно орієнтується на моделі, у яких електронні реєстри перебувають у віданні професійного самоврядування. У перспективі е-нотаріат може включати комплексну інформаційну систему, що забезпечуватиме роботу з реєстрами, клієнтськими даними, архівами та звітністю. Важливо, що цифровізація покликана не спростити діяльність до технічних операцій, а забезпечити зручність, доступність і якість нотаріальних послуг.

Людина залишається центром нотаріальної діяльності, тому пріоритетом є розвиток превентивної функції – запобігання спорам через належне оформлення правовідносин. Нотаріат відіграє значну роль у досудовому захисті прав та законних інтересів, виконуючи функції превентивного правосуддя. У цьому контексті актуальним є розширення повноважень нотаріусів та перегляд обмежувальних підходів до їхньої професійної діяльності.

Одним із перспективних напрямів є інтеграція медіації у нотаріальну практику. Медіативні інструменти вже використовуються в багатьох країнах латинського типу нотаріату, де допускається поєднання функцій нотаріуса і медіатора. Законодавчі зміни в Україні відкривають можливість упровадження медіації як ефективного механізму врегулювання спорів без звернення до суду. Додатково обговорюється розширення компетенції нотаріусів у частині встановлення фактів, забезпечення доказів та вчинення окремих реєстраційних дій, що відповідає міжнародній практиці та сприяє реформуванню галузі.

Створення центрів медіації та розвиток електронної інфраструктури нотаріату формують підґрунтя для подальшого вдосконалення системи, посилення її гнучкості та адаптації до сучасних потреб громадян і бізнесу. Нотаріат України поступово рухається в напрямі модернізації, зміцнюючи свою превентивну та правозахисну роль у правовій системі держави [20].

Європейський правовий простір, сформований на засадах верховенства права, поваги до прав людини, інституційної стійкості та ефективного правозастосування, став стратегічним орієнтиром для України. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації лише підсилила необхідність пришвидшення євроінтеграції, змусивши державу здійснювати системні реформи, зокрема у сфері юстиції, яка є фундаментом правового порядку. Дорожня карта реформування органів юстиції, розроблена відповідно до рекомендацій Європейської комісії, офіційних документів ЄС та пріоритетів внутрішньої державної політики, визначає ключові напрями руху України до повноцінного входження у правовий простір Європейського Союзу. Сучасні вимоги вступу полягають не лише у формальній адаптації законодавства, а й у глибокій інституційній трансформації, яка охоплює кадрову, цифрову, організаційну та регуляторну складові функціонування системи юстиції.

Стаття А. В. Берестень присвячена дослідженню універсальних цінностей Європейського Союзу як правових орієнтирів, що мають бути імplementовані у національну правотворчу діяльність України. Автор аналізує концептуальну природу цінностей ЄС – демократії, верховенства права, поваги до прав людини – та обґрунтовує їх значення для формування сучасних українських нормативно-правових актів. У роботі підкреслюється, що інтеграція цих цінностей у національне законодавство є ключовою умовою європейської інтеграції України та підвищення якості правового регулювання [8].

Подальша інтеграція України до європейського правового простору передбачає комплекс змін, що мають забезпечити практичну імplementацію

acquis ЄС у всіх сферах публічного управління, включаючи сферу нотаріату, судової системи, державної реєстрації, виконання судових рішень, захисту прав людини та кримінальної юстиції. Центральним елементом цих змін є утвердження принципів Good Governance, ефективного адміністративного права, прозорості, неупередженості та підзвітності органів державної влади. Саме ці принципи визначають зміст інституційної інтеграції, яка має не декларативний, а практичний характер, на думку авторів монографії «Проблеми реалізації цілей сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку» [92].

Подальший прогрес євроінтеграції потребує системної гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу. Наразі імплементується низка директив і регламентів ЄС у сферах боротьби з корупцією, протидії легалізації доходів, цифрової ідентифікації, електронних довірчих послуг, корпоративного управління, захисту персональних даних, публічних закупівель та правосуддя. Проте нормативна імплементация має супроводжуватися формуванням нової управлінської культури, оскільки європейські стандарти функціонують не лише як норми, а як інституційні практики.

Важливим компонентом інтеграції є трансформація системи юстиції. Дорожня карта реформ передбачає глибоку модернізацію органів юстиції за такими ключовими напрямками, як цифровізація адміністративних процедур, забезпечення незалежності та професійної компетентності нотаріусів, державних реєстраторів і працівників виконавчої служби, підвищення ефективності контролю у сфері нотаріату, реформування державної реєстраційної служби, оптимізація діяльності органів пробації, модернізація системи виконання рішень судів. Ці реформи не є технічними: вони спрямовані на усунення інституційних дисфункцій, що історично перешкоджали утвердженню в Україні європейських стандартів правової визначеності й довіри до інститутів держави.

Одним із провідних напрямів подальшої інтеграції є розвиток цифрової

інфраструктури юстиції. Європейські підходи до цифрового правосуддя базуються на комплексній електронній взаємодії судів, органів юстиції, правоохоронних відомств, органів місцевого самоврядування та громадян. Дорожня карта реформування юстиції передбачає впровадження електронних реєстрів нового покоління, високий рівень сумісності баз даних, електронну ідентифікацію користувачів, запровадження електронних систем нотаріальних дій та державної реєстрації. Метою є створення єдиного е-правового середовища, що забезпечує швидкість, відкритість і контрольованість управлінських процесів.

Інтеграція України до європейського правового поля неможлива без встановлення ефективної системи контролю за діяльністю юридичних професій, зокрема нотаріату. Європейські моделі базуються на подвійній системі нагляду: державний контроль поєднується з внутрішнім професійним саморегулюванням. Україна рухається до такої конструкції, удосконалюючи механізми дисциплінарної відповідальності, підвищуючи стандарти професійної підготовки та етики, розширюючи функції професійних організацій. Подальша інтеграція вимагає формування зрілої системи нотаріального самоврядування, яка б виконувала роль гаранта якості, а не лише представницького органу.

Фундаментальним напрямом інтеграції є підвищення ефективності судового контролю як ключового елементу забезпечення верховенства права. Європейська правова доктрина визначає суд як інститут, що не лише вирішує спори, а й здійснює превентивний функціональний вплив на якість діяльності державних органів. Україна має розвивати механізми судового контролю за реєстраційними, нотаріальними та виконавчими процедурами, забезпечуючи їх відповідність правам людини та принципам правової визначеності. Особливої уваги потребує вдосконалення адміністративного судочинства, яке є основним інструментом контролю за діяльністю органів публічної влади.

Закон України «Про правотворчу діяльність» № 3354-IX від 24.08.2023 має ключове значення для європейської інтеграції України, оскільки закладає

сучасні стандарти нормотворення, наближені до підходів, що застосовуються в Європейському Союзі. Його ухвалення стало одним із інституційних кроків у реформуванні національної системи вироблення правових норм, спрямованих на підвищення їх якості, прозорості та передбачуваності. Закон уперше на нормативному рівні закріплює принципи доказовості, системності, участі громадськості, оцінки впливу майбутнього регулювання, а також обов'язковість правової експертизи проєктів актів – усі ці вимоги відповідають європейським стандартам належного врядування та rule of law.

Важливим елементом є створення єдиного циклу правотворчості – від аналізу проблеми та оцінки потреби у регулюванні до моніторингу ефективності вже ухвалених актів. Такий підхід є типовим для практики ЄС, де регуляторний цикл вважається основою якісної політики та засобом мінімізації корупційних ризиків. Закон також стимулює гармонізацію українського законодавства з *acquis* ЄС, оскільки передбачає обов'язкове врахування міжнародних зобов'язань України, зокрема вимог Угоди про асоціацію та рекомендацій Європейської комісії. Це сприяє системній та послідовній адаптації законодавства, а не фрагментарному внесенню змін, що було характерним для попередніх років.

Крім того, Закон розширює можливості аналітичного та експертного забезпечення правотворчої діяльності, залучаючи наукові установи, громадськість, професійні спільноти до оцінки проєктів актів. Це відповідає європейській моделі відкритого врядування та забезпечує вищий рівень легітимності державних рішень. Практична цінність Закону полягає також у визначенні чітких вимог до структури, мови та техніко-юридичного оформлення нормативних актів, що є необхідною передумовою для майбутнього входження України до єдиного правового простору ЄС.

Таким чином, Закон № 3354-IX виступає фундаментальною реформою, яка змінює підходи до нормотворення, забезпечує їх відповідність європейським принципам, посилює інституційну спроможність держави та створює умови для сталого наближення українського законодавства до

стандартів Європейського Союзу [89].

Суттєве значення має і реформа державної служби у системі юстиції. Європейський Союз вимагає від держав-кандидатів формування професійної, аполітичної, стабільної державної служби, заснованої на меритократії. Україна здійснює модернізацію служб управління персоналом, запроваджує HRMIS, удосконалює систему підвищення кваліфікації, зміцнює інституційний потенціал органів юстиції. Проте подальша інтеграція потребує запровадження єдиних професійних стандартів, посилення антикорупційних механізмів, розвитку культури доброчесності та управлінської відповідальності.

Дорожня карта реформування юстиції передбачає інтенсивну гармонізацію законодавства України із законодавством ЄС у сферах цивільного та комерційного обігу, транскордонних правовідносин, електронних довірчих послуг, захисту персональних даних, цифрової ідентифікації, інтелектуальної власності, корпоративного управління. У цих сферах Україна має не лише відтворити формальні норми ЄС, а й адаптувати їх до власних соціально-правових реалій, забезпечивши їх практичну дієвість.

Ключовим елементом подальшої інтеграції є розбудова національного механізму гарантування прав людини відповідно до Хартії основних прав ЄС. Це передбачає впровадження ефективних механізмів протидії дискримінації, захисту персональних даних, забезпечення доступу до правосуддя, зміцнення інститутів правової допомоги та відновного правосуддя. Підвищення ролі омбудсмена, розвиток інструментів громадської участі у правотворчому процесі та публічному контролю є необхідними умовами досягнення відповідності європейським стандартам, що продемонстровано в табл. 3.3.

Поглиблення співпраці України з Європейським Союзом передбачає також інституційне оновлення системи реєстрації прав. ЄС вимагає забезпечення прозорості та публічної достовірності даних, мінімізації корупційних ризиків, високого рівня кібербезпеки, а також створення ефективних механізмів виправлення помилок та відшкодування шкоди.

Україна має досягти високої інтеграції державних реєстрів, запровадити єдині стандарти достовірності інформації та забезпечити контроль за діями реєстраторів.

Таблиця 3.3 – Управлінські виклики та шляхи їх вирішення

Управлінські виклики	Шляхи їх вирішення
Кадровий дефіцит цифрових компетентностей	Навчання персоналу, підвищення кваліфікації, цифрова сертифікація
Недостатня інтеграція реєстрів	
Високе навантаження на спеціалістів	Створення єдиної платформи е-нотаріату
Кібербезпекові ризики	Автоматизація перевірок, аналітичні системи ризик-менеджменту
	Єдина система захисту даних, аудит інформаційної безпеки

Одним з перспективних напрямів інтеграції є розвиток транскордонної правової взаємодії з Європейським Союзом. Це включає взаємне визнання документів, уніфікацію підходів до реєстрації актів цивільного стану, розвиток механізмів взаємодії між нотаріальними палатами, а також участь України у спільних європейських платформах електронних правових сервісів. Прозорість і передбачуваність транскордонних юридичних процедур є ключовою умовою економічної і соціальної інтеграції.

Важливим вектором подальшої інтеграції є посилення антикорупційних інституцій. Європейська комісія наголошує, що боротьба з корупцією – це не лише питання доброчесності, а й економічна передумова функціонування спільного ринку ЄС. Україні необхідно зміцнити незалежність антикорупційних органів, забезпечити їх інституційну спроможність, удосконалити кримінальне законодавство, оптимізувати процедури фінансового моніторингу та контролю за джерелами доходів.

У сфері юстиції особливого значення набуває реформа виконавчої служби. Європейські стандарти вимагають забезпечення ефективного

виконання судових рішень як невід'ємного елемента права на справедливий суд. Україна рухається у напрямку приватизації частини функцій виконавчої служби, підвищення кваліфікаційних вимог, удосконалення системи дисциплінарної відповідальності, запровадження цифрових інструментів контролю.

Важливим напрямком подальшої євроінтеграції є адаптація законодавства України до регламентів і директив ЄС у сфері цифрового ринку. Ідеться про гармонізацію із законодавством щодо електронної комунікації, цифрових послуг, електронного ринку та кібербезпеки. Україна має забезпечити створення умов для функціонування е-послуг за європейськими стандартами, включаючи електронні довірчі інструменти, блокчейн-реєстри, цифрові ідентифікатори, доступ громадян до публічних сервісів у режимі «paperless».

Комплексний характер інтеграційних процесів зумовлює необхідність модернізації системи юридичної освіти. Європейські стандарти передбачають високий рівень професійної підготовки правників, орієнтований на практичні навички, етику, міждисциплінарність, володіння цифровими інструментами та іноземними мовами. Для України важливо забезпечити відповідність програм юридичної освіти європейським рамкам кваліфікацій, що дозволить інтегрувати професію у загальноєвропейський простір.

Розвиток науки та аналітичної спроможності у сфері юстиції є необхідною умовою подальшої інтеграції. Європейський Союз активно підтримує дослідження у сфері правосуддя, управління, нотаріату, цифрових технологій. Україні необхідно розвивати власні дослідницькі центри, підтримувати співпрацю з європейськими партнерами, інтегруватися у міжнародні наукові мережі.

У перспективі Україна має сформувати правове середовище, яке буде повністю сумісним із правом Європейського Союзу та відтворюватиме такі ключові принципи, як передбачуваність, гласність, ефективність, цифрова відкритість, повага до прав людини, незалежність юридичних професій. Це

вимагатиме глибоких законодавчих змін, трансформації державних інституцій, зміцнення професійних спільнот, модернізації системи юстиції та системної підтримки з боку Європейського Союзу.

Таблиця в додатках Б системно відображає ключові напрями інтеграції України до європейського правового простору, пов'язуючи кожен напрям із конкретними реформами та відповідними нормативними актами Європейського Союзу. Вона демонструє, що євроінтеграція охоплює не лише законодавче наближення, а й глибоку інституційну трансформацію юстиції, цифровізацію, реформу публічного управління, нотаріату, реєстраційних процедур і системи захисту прав людини. Таблиця також підкреслює, що кожний напрям базується на визначених стандартах ЄС – від GDPR і eIDAS до Digital Services Act, антикорупційних директив та рекомендацій Ради Європи. Такий формат дозволяє наочно оцінити структуру реформ і їх відповідність європейським вимогам.

Як слушно зауважує Н. М. Денисяк, нинішні зміни у сфері нотаріату демонструють послідовний рух до підвищення професійності, зміцнення стабільності та забезпечення фінансової незалежності. На її думку, уже сьогодні можна констатувати, що реформування українського нотаріату дає відчутні позитивні результати, а завершення цього процесу створить підґрунтя для формування в Україні нотаріату латинського типу – міжнародно визнаного стандарту захисту прав та законних інтересів громадян [20, с. 551].

Подальша інтеграція системи контролю за нотаріатом України до стандартів Європейського Союзу потребує комплексного оновлення нормативних, організаційних та цифрових механізмів нагляду, що відповідають принципам латинської моделі нотаріату та європейським вимогам до якості правових послуг. Ключовими орієнтирами є посилення ролі професійного самоврядування, запровадження превентивного та етичного контролю, застосування ризик-орієнтованих методик оцінювання, а також повна цифровізація процесів перевірки, моніторингу та фіксації нотаріальних дій. Впровадження єдиних електронних реєстрів, автоматизованих

інструментів аналізу даних, уніфікованих процедур аудиту та інтегрованих каналів обміну інформацією з іншими органами влади наближає національну систему до європейських стандартів прозорості, відповідальності й правової визначеності. Таким чином, модернізація контролю за нотаріальною діяльністю стає невід'ємною умовою формування довіри суспільства, зміцнення правового порядку та забезпечення синхронізації українського нотаріату з європейським правовим простором.

ВИСНОВКИ

1. Система управління нотаріатом в Україні має складну багаторівневу структуру, в межах якої центральні та територіальні органи юстиції виконують взаємопов'язані управлінські, аналітичні та сервісні функції. Подальший розвиток цієї системи потребує удосконалення процесів надання адміністративних послуг, зміцнення інституційної взаємодії та підвищення аналітичної спроможності органів юстиції для формування єдиної та передбачуваної нотаріальної практики.

2. Узагальнення нотаріальної практики виступає ключовим інструментом аналітичної діяльності органів юстиції, що дає змогу визначати типові помилки, виявляти причини порушень, систематизувати ризики та пропонувати ефективні управлінські рішення. Наявність сталих механізмів узагальнення дозволяє посилювати правову визначеність, підвищувати якість нотаріальних дій і формувати довіру суспільства до нотаріальних інституцій.

3. Публічно-управлінський характер нотаріату найбільш виразно проявляється через систему адміністративних послуг, що забезпечують реалізацію прав громадян у сфері реєстрації, посвідчення правочинів та захисту майнових інтересів. Саме адміністративні послуги визначають стандарти правової визначеності, єдності практики та державного контролю, роблячи нотаріат важливою складовою публічної влади.

4. Адаптація законодавства України до *acquis* ЄС є системним багаторівневим процесом, спрямованим на гармонізацію законодавства та інституційне зближення з управлінськими та правовими стандартами ЄС. Вона є обов'язковою умовою виконання Копенгагенських та Мадридських критеріїв і формує основу для модернізації всієї системи державного управління.

5. Виклики адаптації пов'язані з фрагментарністю реформ, відсутністю єдиного концептуального підходу, нечіткістю критеріїв оцінювання прогресу та динамічністю правового поля ЄС. Це зумовлює потребу у методичному та

організаційному оновленні механізмів гармонізації й активізації міжвідомчої координації.

6. Підвищення ефективності адаптації можливе за умови визначення пріоритетних сфер гармонізації, оновлення стратегічних документів євроінтеграції, розбудови кадрового потенціалу, методологічної підтримки та використання цифрових інструментів моніторингу. Упровадження цих заходів забезпечить узгодженість національної правової системи з європейськими стандартами.

7. «Acquis ЄС» охоплює установчі договори, вторинне законодавство, судову практику Суду ЄС, міжнародні угоди та елементи soft law, що формують єдиний нормативний простір. Його імплементація в українське законодавство забезпечує впорядкування правових підходів та посилює інституційну спроможність державних органів.

8. Нормативно-правові акти ЄС у сфері нотаріату формують цілісну систему, орієнтовану на взаємне визнання документів, уніфікацію процедур, цифровізацію нотаріальних процесів та забезпечення прозорості й доступності правових послуг. Їх імплементація дозволить Україні гармонізувати нотаріальні процедури, підвищити міжнародну довіру та інтегруватися в європейський правовий простір.

9. Організаційна модель відділів з питань нотаріату, побудована за принципами управлінської ієрархії, забезпечує ефективний розподіл функцій між управлінським, аналітично-контрольним та операційним рівнями. Цифровізація значно трансформує цю модель, посилюючи швидкість, точність та прозорість управлінських процесів.

10. Цифрова трансформація нотаріальних процесів – включно з упровадженням е-нотаріату, електронних реєстрів і сучасних технологій ідентифікації – формує нову сервісну та управлінську модель. Вона забезпечує підвищення оперативності, зменшення корупційних ризиків, автоматизацію перевірок та інтеграцію нотаріальної системи в національну цифрову інфраструктуру.

11. Нормативні нововведення 2025 року щодо перевірки документів через ЄДДР, оновлення реєстрів і впровадження нових стандартів документообігу спрямовані на підвищення безпеки, прозорості та якості нотаріальних дій.

12. Використання сучасних цифрових інструментів – автоматизації, мобільних платформ, аналітичних модулів – сприяє зниженню адміністративного навантаження, мінімізації технічних помилок та посиленню контролю за нотаріальною діяльністю.

13. Реформи нотаріату у 2025 році мають комплексний характер, поєднуючи цифрову модернізацію, професійну уніфікацію, сервісність та євроінтеграційний вектор розвитку. Вони формують нову модель нотаріату, орієнтовану на якість, технологічність і правову визначеність.

14. Подальша інтеграція системи контролю за нотаріатом України до стандартів ЄС потребує оновлення нормативної бази, посилення ролі професійного самоврядування, упровадження ризик-орієнтованих методик та цифровізації процесів контролю. Таке реформування забезпечить прозорість, ефективність, відповідальність і довіру громадян, що є необхідною умовою наближення українського нотаріату до європейського правового простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративне право України : підручник для юрид. вузів і фак. / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Х. : Право., 2004. 401 с.
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у двох томах : Том 1. Загальна частина / ред. колегія : В. Б. Авер'янов (голова) та ін. К. : ТОВ «Юридична думка», 2007. 592 с.
3. Андрусюк Б.П. Місцеве самоврядування в Україні : проблеми і перспективи. Київ :Стилос, 1997. 223 с.
4. Баранкова В. Унормування наслідків недотримання нотаріальної таємниці. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. №. 164. С. 112-115.
5. Баранов А.А., Брижко В. М., Базанов Ю. К. Права людини і захист персональних даних. Харків : Фоліо, 2005. 280 с.
6. Баранов О. А. Огляд правових проблем Інтернету речей. *Інтернет речей: проблеми правового регулювання та впровадження*: матеріали науково-практичної конференції. 24 жовтня 2017 р., м. Київ. / Упоряд. : В. М. Фурашев, С. Ю. Петряєв. Київ: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» Вид-во «Політехніка». 2017. С. 7–15.
7. Бережна К. В. Імплементація принципів організації і діяльності інститутів Європейського Союзу в адміністративне законодавство України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 34 с.
8. Берестень А. В. Універсальні цінності Європейського Союзу як правові стандарти правотворчої діяльності в Україні (теоретико-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна, серія «Право»*. 2024. Вип. 37. С. 28-34. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-02>
9. Берлін В. М. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ НЕБАНКІВСЬКОЇ ФІНАНСОВОЇ

УСТАНОВИ) : дис. – 2016. URL: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/5090/1/%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%BB%D1%96%D0%BD_%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf

10. Бєдова О. А. Організаційне забезпечення адаптації законодавства України до acquis ЄС : дис. ... канд. держ. упр. за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ, 2019. 256 с.

11. Бисяга Ю.Ю. Цифрові технології в нотаріаті: сутність та особливості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2023. №78. Том 2. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/285538>

12. Буханевич О. М., Івановська А. М. Конституційний контроль як вид державного контролю : змістовно-функціональна характеристика. *Публічне право.* 2019. № 4 (36). С. 9-18.

13. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. Київ: Університет «Україна», 2014. 417 с. URL: http://nbuviar.gov.ua/images/nak_mon_partneriv/IAD.pdf

14. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ РОЗГЛЯНУЛА В ПЕРШОМУ ЧИТАННІ ЗАКОНОПРОЕКТ "ПРО ОРГАНИ ЮСТИЦІЇ". URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/verhovna-rada-ukraini-rozglyanula-v-pershomu-chitanni-zakonoproekt-pro-organi-yustitsii-4693>

15. Висновок № 9 (2006) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо ролі національних суддів у забезпеченні ефективного застосування міжнародного та європейського права. URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_9_2006.pdf.

16. Гамаль І. А. Сучасний стан розвитку системи нотаріату в Україні URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ardu/2008_2/doc/5/15.pdf

17. Гнидюк Н. Визначення поняття публічної адміністрації в ACQUIS COMMUNAUTAIRE. *Законодавство України: наук.-практ. коментар.* 2006. № 10. С. 74–77.
18. Горбова Н. А. Природа державного контролю (нагляду) та генезис його законодавчого визначення. *Право та державне управління.* 2019. № 1 (34). Том 1. С. 37-42.
19. Грицяк І. А. Правова та інституційна системи Європейського Союзу. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. С. 45.
20. Денисяк Н. М. Реформування інституту нотаріату в сучасних умовах євроінтеграції. *Аналітичне-порівняльне правознавство* / редкол.: Ю. М. Бисага (голов. ред.), В. В. Заборовський, Д. М. Белов, С. Б. Булеца та ін. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. № 1. С. 547–551. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/278581/273249>
21. Державна інформаційна політика : навч. посіб. / заг. ред. В.Б.Дзюндзюка. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. 344 с.
22. Деякі питання надання платних послуг науково-дослідними установами судових експертиз Міністерства юстиції: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 2011 р. № 804. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/804-2011-%D0%BF#n13> (дата звернення: 14.07.2019).
23. Джафарова О. В. Щодо розуміння категорії «публічно-сервісна діяльність» Національної поліції. *Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (Кривий Ріг, 22 листоп. 2016 р.).* Кривий Ріг, 2016. С. 72–75.
24. Дубинський І.Ю. Класифікаційні особливості функцій держави. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки.* 2019. Том 30 (69) № 4. DOI <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.4/02>
25. Дубчак Н. С. Загальна характеристика правових послуг, що надаються юридичними клініками. *Держава і право.* 2012. № 56. С. 73–78.

26. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / ред. кол. : О. С. Мельничук (голов. ред. та ін.) ; [уклад. Р. В. Болдирєв та ін.] ; ред. В. Т. Коломієць, В. Г. Скляренко). К. : Наук. думка, 1983. Т. 4. – Н-П. 2008. 656 с.
27. Європейський Союз у XXI столітті: функціонування та розвиток : монографія / за заг. ред. В. С. Загорського, О. Я. Красівського. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2016. 632 с.
28. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15/ed20181104> (дата звернення: 10.02.2025).
29. ЗВЕДЕНІ ВІДОМОСТІ щодо проведеного обстеження інформаційних систем Міністерства юстиції України. <https://minjust.gov.ua/m/informatsiya-pro-rezultati-provedenogo-auditu-informatsiynih-telekomunikatsiynih-ta-informatsiyno-telekomunikatsiynih-sistem-ministerstva-yustitsii-ukraini>
30. Звіт про результати аудиту відповідності на тему «Розвиток адміністративних послуг та їх цифровізація»: затверджено Рішення Рахункової палати 18 грудня 2024 р. № 57-1. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2024/57-1_2024/Zvit_57-1_2024.pdf
31. Звіт про результати фінансового аудиту Міністерства цифрової трансформації України за 2020 рік: затверджено рішенням Рахункової палати від 22.06.2021 № 14-4. https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Collegium/2021/14-4_2021/Zvit_14-4_2021.pdf
32. Зетко Б. І. Інститут нотаріальної таємниці: аналіз питання через дослідження судової практики. *Права людини в глобалізованому світі: сучасний стан, шляхи реалізації та механізми захисту*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 квітня 2025 р. Харків: ДБТУ, 2025. С. 328-333. URI: <https://repo.btu.kharkiv.ua/handle/123456789/70716>

33. Ільєва Н. В. Нотаріальна форма захисту прав фізичних та юридичних осіб. *Забезпечення прав людини: національний та міжнародний виміри*. Збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 10 грудня 2021 року). Вінниця, 2022. С. 199-203.

34. Ільєва Н. В., Крістева Е. А. Міжнародний досвід здійснення нотаріальної діяльності. *Правова держава*. 2020. Вип. 38. С. 47–54. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.38.204125>

35. Інформаційні картки адміністративних послуг з реєстрації приватної нотаріальної діяльності та видачі повторного реєстраційного посвідчення про реєстрацію приватної нотаріальної діяльності. URL: <https://www.sumyjst.gov.ua/informacijna-kartka-administratyvnoyi-poslugy-z-reyestracziyi-pryvatnoyi-notarial-noyi-diyal-nosti-pivnichno-shidnym-mizhregional-nym-upravlinnyam-ministerstva-yustycziyi-m-sumy/>

36. Інформація про стан виконання заходів плану дій із впровадження Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” у 2023–2025 роках за результатами ІІ кварталу 2025 р. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.38.204125>

37. Клімова С. М. Адаптація законодавства України до *acquis communautaire* : правові підстави, обсяг і напрями. *Управлінські, правові та соціально-економічні аспекти імплементації *acquis communautaire* у діяльності органів публічної влади України* : монографія / за заг. ред. д-рів юрид. наук Л. Ю. Величко, С. М. Клімової. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2021. С. 8-25.

38. Коліушко І.Б., Тимошук В.П. Адміністративні послуги з боку органів виконавчої влади та їх правове регулювання. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. К.: Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. С. 170 – 178.

39. Коломоець Т. О., Гришак С. В. Адаптація інформаційного законодавства України до вимог ЄС як складова сучасного вітчизняного правотворчого процесу : монографія. Дніпропетровськ : НГУ, 2013. 164 с.

40. Колотуха К. А. Поняття та зміст адміністративних послуг. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 82. С.49–56.
41. Кондратьєв Є. Є. Контроль за діяльністю нотаріусів щодо додержання законодавства з питань надання публічних послуг. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2024. №1. С. 195-199. DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-36>
42. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
43. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80#Text>
44. Кужелев О. М. Правові послуги: сутність та види: дис. ... доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (08 – Право) / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2020.
45. Кужелев О. М. Теоретико-правові засади діяльності Міністерства юстиції України щодо надання правових послуг. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3 (volume 2). С. 157–162.
46. Куц Ю. О. Якісні управлінські послуги – головна умова підвищення довіри населення до органів влади : монографія / Ю. О. Куц, С. В. Краснопорова, О. К. Чаплигін, О. В. Решеvecь. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. 192с.
47. Леонідівна К. Я. Види контролю за нотаріальною діяльністю. Матеріали круглого столу, присвяченого 105-й річниці від дня народження видатного вченого у галузі цивільного процесуального права, доктора юридичних наук, професора Семена Юлійовича Каца : Матеріали круглого столу, м. Харків, 15 груд. 2020 р. Харків, 2020. С. 74–77. URL:

https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/Кас_105.pdf#page=74 (дата звернення: 28.05.2025).

48. Лозинська Т. М., Іваніна О. В., Щетініна Т. О. Публічне управління: навчальний посібник. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2023. 186 с.

49. Лях Д. А. Реформування нотаріату України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Т. 1, № 88. Розд. 3: Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. С. 43–49. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.1.43>

50. Майкут Х. В. До питання нотаріальної форми захисту цивільних прав. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2013. Вип. 6-1(2). С. 65-68.

51. Малиновський В. Я. Державне управління : навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. та перероб. К. : Атіка, 2003. 576 с.

52. Масик Р. І. Нормативно-правове забезпечення розвитку публічного управління в Україні в умовах інтеграції до ЄС. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. №16. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-16-02-26>

53. Мельник Р. С. Система вітчизняного адміністративного права та євроінтеграція України: до питання пошуку взаємозв'язку. *Право України*. 2010. № 8. С. 116–122.

54. Міністерство юстиції України: transition book. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/09/10/20190910154815-24.pdf> (дата звернення: 20.07.2025).

55. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України «Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм» від 16. берез. 2005 р. № 62. *Офіційний вісник України*. 2005. № 17. Ст. 926.

56. Наказ Міністерства юстиції України від 3 березня 2004 р. № 20/5 / Зареєстр. в Міністерстві юстиції України 3 березня 2004 р. “Інструкція про

порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України”. *Офіц. вісн. України*. 2004 р. № 10. Ст. 315.

57. Нестеренко К. О., Булгакова О. В. Особливості реформування нотаріату в Україні. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 2 (71). С. 110–117. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-71-2-110-117>

58. Неюрисдикційні форми захисту прав та інтересів суб’єктів господарювання: монографія / Н. В. Ільків, М. С. Долинська та ін.; за заг. ред. д.ю.н. М.С. Долинської. Львів : ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 174с.

59. Організація адміністративної діяльності публічної влади підруч. для здобувачів вищ. освіти / за заг. ред. В. Я. Настюка. – Харків: Право, 2024. 568 с.

60. Питання Міністерства цифрової трансформації: постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>

61. План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / затв. Постановою КМУ від 25 жовт. 2017 р. № 1106. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#n10> (дата звернення: 10.02.2019).

62. Подзігун Г. В. Публічне адміністрування у сфері цифрової трансформації : дис. ... к.ю.н. ; 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2021. 196 с.

63. Положення про Департамент нотаріату Міністерства юстиції України: затверджено наказом Мін’юсту від 11 жовтня 2021 № 3643/5. URL: <https://minjust.gov.ua/npa>

64. Положення про облікову політику в Міністерстві цифрової трансформації України, затверджене наказом Міністерства цифрової трансформації України від 14.02.2020 № 33.

65. Порядок використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності: затверджено Постановою КМУ від 1 серпня 2023 р. № 798. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/798-2023-%D0%BF#Text>

66. Порядок внесення Міністерством юстиції України, територіальними органами Міністерства юстиції або Нотаріальною палатою України подання про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю та його розгляд Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату: затверджено наказом Міністерства юстиції України від 28.07.2011 № 1904/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0925-11#n22>

67. Порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції / затв. Постановою КМУ від 31 трав. 2017 р. № 512. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-2017-p?lang=en> (дата звернення: 15.02.2019).

68. Постанова КМУ «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 25 жовт. 2017 р. № 1106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text>

69. Постанова КМУ «Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції» від 4 жовт. 2017 р. № 759. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2017-%D0%BF#n92>.

70. Правила професійної етики нотаріусів України: затверджено наказом Міністерства юстиції України від 07.06.2021 № 2039/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0759-21#n99>

71. Про адміністративні послуги: закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

72. Про встановлення розміру оплати за внесення (та надання) інформації до (з) Єдиного реєстру заповітів та спадкових справ: наказ Міністерства юстиції України від 22.01.2001 №3/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0052-01#Text> (втратив чинність)

73. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому: Закон України від 15.08.2022 № 2518-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>

74. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 1 липня 2004 р. № 1952-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> (дата звернення: 09.12.2023).

75. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

76. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2155-19>

77. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 трав. 2003 року № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36, ст. 275.

78. Про затвердження інформаційних і технологічних карток адміністративних послуг, що надаються Міністерством юстиції України у сфері державної реєстрації громадських формувань, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств: наказ Міністерства юстиції України від 26.06.2020. URL: <https://minjust.gov.ua/dep//nakaz-ministerstva-yustitsii-ukraini-vid-26-chervnya-2020-roku-22125-pro-zatverdjennya-informatsiynih-i-tehnologichnih-kartok-administrativnih-poslug-scho-nadayutsya-ministerstvom-yustitsii-ukraini-u-sferi-derjavnoi-reestratsii-gromadskih-formuvan-drukovan>

79. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 88 (зі змінами). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF/conv#n8> (дата звернення: 07.04.2025).

80. Про затвердження Положення про порядок постачання, зберігання, обліку та звітності витрачання спеціальних бланків документів інформаційної системи Міністерства юстиції України та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України: наказ Міністерства юстиції України 14.07.2004 N 67/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0878-04#Text>

81. Про затвердження Положення про постачання, зберігання, облік та звітність витрачання бланків нотаріальних документів: наказ Міністерства юстиції України N 49/5 від 01.07.97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0256-97#Text> (втратив чинність)

82. Про затвердження Порядку проведення Міністерством юстиції України перевірок діяльності територіальних органів юстиції: наказ Міністерства юстиції України від 08.08.2011 № 1955/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0964-11#Text>

83. Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства: затверджено наказом міністерства юстиції України 17.02.2014 № 357/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0298-14#Text>

84. Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства: Наказ міністерства юстиції України від 22.12.2010 № 3253/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10#Text> (дата звернення: 02.08.2025).

85. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. № 1173. URL : chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind.80/programa-diiialnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini.pdf

86. Про заходи щодо протидії рейдерству: Указ Президента України
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/542/2019#Text>

87. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

88. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг : Закон України від 15.07.2021 р. № 1689-IX. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>

89. Про правотворчу діяльність: Закон України 3354-IX від 24.08.2023. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 93. Ст. 364. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#n241>

90. Про схвалення Концепції Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 614-р. – URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

91. Про функціонування Реєстру публічних електронних реєстрів : постанова КМУ від 1 вересня 2023 р. № 969. – URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/969-2023-%D0%BF#Text>

92. Проблеми реалізації цілей сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку : монографія; за заг. ред. О. С. Бакумова й В.О. Серьогіна. Харків : Право, 2025. 344 с.

93. Реформування нотаріату за стандартами ЄС: саморегулювання, Е-нотаріат. *Нотаріат України*. 2019. № 4 (35). С. 16–19.

94. Розсоха С. Філософсько-правові аспекти адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності. *Право і суспільство*. 2025. №1. С. 260–266. <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.38>

95. Рябець К. А. Сутнісні особливості співвідношення публічного та державного управління у сучасній Україні. *Наукові записки Інституту*

законодавства Верховної Ради України. 2021. №3. С. 167-173. DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2021.03.16>

96. Саламатов В. Методика експрес-оцінки якості адміністративного управління. *Віче*. 2013. № 10. URL : <http://www.viche.info/journal/3671>

97. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні: [курс лекцій] К.: МАУП, 2001. 120 с.

98. Семінари / Інститут права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України. Київ, 2021. URL: <https://centerjust.gov.ua/seminars/> (дата звернення: 27.03.2021).

99. Сірко В. С. Сучасні тенденції розвитку нотаріату в Україні: вплив законодавчих змін та перспективи подальшого розвитку. *Вчені записки ТНУ імені ВІ Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. №1. С. 212-215. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/36>

100. Словник іншомовних слів. Київ : Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1974. С. 286.

101. Соколов А. В. Передумови та особливості реалізації моделі «сервісної» держави у системі державного управління. URL: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=derzhavne-upravlinnya-udoskonalennyata-rozvytok&s=ua&z=898> (дата звернення: 10 червня 2017 р.).

102. Статут Нотаріальної палати України (нова редакція) : затв. Протоколом З'їзду нотаріусів України від 23.09.2016 № 4. URL: http://npu.in.ua/uploads/files/global/documents/statut_npu_vid_230916.pdf (дата звернення: 07.04.2023).

103. Сурай І. Тенденції щодо надання публічних адміністративних послуг в Україні. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. Вип. 8. С. 116–125. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-116-125>

104. Тертишник В.М. Конституція України. Науково-практичний коментар. Вид. 3-тє, допов. і переробл. Київ : Алерта, 2024. 486 с.

105. Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права ЄС як складова

механізму євроінтеграції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / редкол. : Ю. П. Битяк та ін. ; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування НАПрН України. Харків : Право, 2005. Вип. 10. С. 139.

106. Трихліб К. О. Гармонізація законодавства України і законодавства ЄС: наближення загальноправової термінології : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2014. 19 с.

107. Трихліб К. О. Гармонізація законодавства України і законодавства ЄС: наближення загальноправової термінології : монографія. Харків : Право, 2015. 224 с.

108. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

109. Фесянов П. О., Хомуйло С. С. Трансформація сутності органів юстиції України на шляху євроінтеграції та сучасний стан побудови управлінської вертикалі. *Державне управління: удосконалення і розвиток*. 2021. №7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2021/32.pdf DOI: 10.32702/2307-2156-2021.7.30

110. Харитонов Є. О., Саніахметова Н. О. Цивільне право України: підручник. К. : Істина, 2003. 238 с.

111. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності : практичний посібник ; видання 2-ге, доповнене і доопрацьоване / за заг. ред. В. П. Тимощука. К. : СПД Москаленко О. М., 2011. 12 с.

112. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. No 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.

113. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т.1: Загальні

положення / За ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: ФОП Колісник А. А., 2010. 319 с.

114. Чернов С. І., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування»; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ, 2014. С. 7.

115. Шаблій О. А. Юридичний переклад як складова юридичної діяльності. *Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи* : тези доп. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30 листоп. 2012 р.) / ред. кол. : В. В. Коваленко, О. М. Джу́жа, М. В. Костицький та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2012. С. 110–112.

116. Шрамко Ю. Т. Конституційне право на правову допомогу в Україні: актуальні питання законодавчого регулювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2016. 18 с.

117. Щодо порядку застосування нормативно-правових актів у разі існування неузгодженості між підзаконними актами: лист Міністерства юстиції України від 30.01.2009 р. № Н-35267-18.

118. Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення. *Вісник академії правових наук України*. 2012. Вип. 4 (71). С. 29–42.

119. Ямковий В. І. Гармонізація законодавства України з правом європейського Союзу як один з етапів його адаптації до європейських правових стандартів. *Правовий часопис Донбасу* : зб. наук. пр. / Дон. юрид. ін-т МВС України. Маріуполь ; Кривий Ріг : б. в., 2018. № 2 (63). С. 33–39.

120. Янчук І. А. Переклад на українську мову *acquis communautaire* в процесі реалізації інтеграційних зобов'язань України. *Приватне право і підприємництво* / редкол. : Крупчан О. Д. (голов. ред.) та ін. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрНУ, 2019. Вип. 19. С. 59–63.

121. *A European Strategy for Data*. – European Commission, 2020. – Strategy document as part of “Shaping Europe’s Digital Future”. – URL:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/strategy-data> (access date).

Цифрова стратегія Європи

122. Adidur Rahman Control over Administration-Legislative, Executive and Judicial. Online class notes for 4th sem (M) URL: <https://haaconline.org.in/attendance/classnotes/files/1588500314.pdf>

123. Commission Decision (EU) 2024/3083 of 4 December 2024 establishing the Code of Good Administrative Behaviour for Staff of the European Commission in their relations with the public. Document 32024D3083. C/2024/10001. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3083/oj>

124. *Communication “Shaping Europe’s Digital Future”*. – European Commission, 19 February 2020. – COM(2020) 67 final. – “Shaping Europe’s Digital Future – A European Digital Strategy for the 2020s”. – Official publication, 2020. – URL: https://commission.europa.eu/system/files/2020-02/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf (access date). [European Commission+2European Commission+2](#)

125. Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000 // *Official Journal of the European Union*. – 2003. – L 338. – P. 1–29. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2003/2201/oj> (ELI). [EUR-Lex](#)

126. Council Regulation (EU) 2019/1111 of 25 June 2019 on jurisdiction, the recognition and enforcement of decisions in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, and on international child abduction // *Official Journal of the European Union*. – 2019. – L 178. – P. 1–115. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1111/oj> (ELI). [EUR-Lex+1](#)

127. Directive (EU) 2019/1151 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 amending Directive (EU) 2017/1132 as regards the use of digital tools and processes in company law (Text with EEA relevance) // *Official Journal of the European Union*. – 2019. – L 186. – P. 80–104. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1151/oj> (ELI). [europeansources.info+1](#)

128. Emese Pál Towards an autonomous administrative power? *Studia iuridica/ Cassoviensia* ročník 5. 2017, číslo 1. p. 34-46.
129. Haid Tibor. Main Models of Administrative Justice. *Bolyai Szemle* 2010. XIX. nr. 1. (1 Jan 2010.) P. 147-160.
130. Le notariat dans le monde, d. Commission de coop; ration notariale internationale d'U.I.N.L, 2001. 412 c.
131. Montesquieu Charles Lous de Secondat Baron: On the Spirit of the Laws (translated by Imre Csécsi and Pál Sebestyén) Akadémia, 1962. 312 p.
132. Petrik Ferenc. Centenary of Hungarian Public Administration. *Jogtudományi Közlöny* nr. 6. 1996. 345 p.
133. Regulation (EU) 2016/1191 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 on promoting the free movement of citizens by simplifying the requirements for presenting certain public documents in the European Union and amending Regulation (EU) No 1024/2012 (Text with EEA relevance) // *Official Journal of the European Union*. – 2016. – L 200. – P. 1–136. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/1191/oj> (ELI). assets.hcch.net+1
134. *Regulation (EU) 2022/1925 of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act, DMA)*. – Official Journal of the European Union, L 265, 12 October 2022, p. 1–66. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj> (access date).
135. *Regulation (EU) 2022/2065 of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act, DSA)*. – Official Journal of the European Union, L 277, 27 October 2022, p. 1–102. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj> (access date). [Вікіпедія+1](#)
136. Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession // *Official Journal of the European Union*. – 2012. – L 201. – P. 107–134. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/650/oj> (ELI). [EUR-Lex+1](#)

137. Regulation (EU) No 910/2014 of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC // *Official Journal of the European Union*. – 2014. – L 257. – P. 73–114. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj> (ELI). [EUR-Lex+1](#)

138. Rozsnyal Krisztina. A közigazgatási bírászkodás európai dimenziója. The European Dimension of Administrative Justice. *Jogtudományi Közlöny* nr. 9, 2007. 383 p.

139. Towards a European Civil Code. 4th revised and expanded edition / Edited by Arthur S. Hartkamp, Martijn W. Hesselink, Ewoud Hondius, C Mak, Edgar Du Perron.

ДОДАТКИ

Додаток А

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції

 Ірина СВИСТУН

« 15 » вересня 2023 року

починає діяти з « 15 » 09 2023 року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

1. Загальна інформація

Посада Начальник відділу з питань нотаріату у Полтавській області Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції категорія посади А Б В

Посада безпосереднього керівника	Начальник Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
Посада керівника самостійного структурного підрозділу	Начальник Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції

2. Мета посади

забезпечення діяльності державного органу з питань нотаріату, підвищення професійного рівня державних службовців, державних та приватних нотаріусів

3. Основні посадові обов'язки

1	забезпечує своєчасність і повноту виконання завдань та функцій, покладених на відділ;
2	визначає розподіл обов'язків між працівниками відділу, координує та контролює їх діяльність;
3	проводить роботу щодо створення сприятливого організаційного та психологічного клімату, формування корпоративної культури, розв'язання конфліктних ситуацій у відділі;
4	організовує розгляд та виконання документів, які надходять до відділу;
5	контролює ведення діловодства у відділі;
6	організовує та скликає наради, що належать до компетенції відділу;
7	проводить особистий прийом громадян з питань, що належать до повноважень відділу;
8	готує пропозиції начальнику Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції щодо зупинення, припинення діяльності приватних нотаріусів, обгрунтовані подання на розгляд Мін'юсту України щодо анулювання свідцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;

9	забезпечує виконання доручень начальника Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції.
---	--

4. Права (крім передбачених статтею 7 Закону України «Про державну службу»)

<p>1) взаємодіяти з питань, що належать до компетенції, із структурними підрозділами міжрегіонального управління, державними органами та органами місцевого самоврядування, іншими підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами;</p> <p>2) одержувати у встановленому законодавством порядку від посадових осіб та іншого персоналу міжрегіонального управління інформацію, матеріали та пояснення (у тому числі письмові), необхідні для здійснення покладених на нього завдань;</p> <p>3) брати участь у конференціях, семінарах, нарадах та інших заходах з питань нотаріальної діяльності;</p> <p>4) організувати проведення семінарів, нарад та інших заходів з питань, що належать до його компетенції в міжрегіональному управлінні;</p> <p>5) доводити до відома начальника Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції доповідні та аналітичні записки щодо реалізації покладених на управління завдань, а також з інших питань, що належать до компетенції управління;</p> <p>6) здійснювати перевірки організації нотаріальної діяльності державних, приватних нотаріусів та уповноважених осіб, здійснювати перевірки суб'єктів первинного фінансового моніторингу – нотаріусів, адвокатів, осіб, які надають юридичні послуги;</p> <p>7) за дорученням начальника Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції представляти міжрегіональне управління в інших органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях з питань, що належать до його компетенції.</p>
--

5. Зовнішня службова комунікація

структурні підрозділи міжрегіонального управління, державні органи та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форм їх власності, громадяни, з питань, що належать до компетенції
---

6. Спеціальні умови служби

проходження державної служби в місті Полтава; короткострокові відрядження в межах України

Розроблено

Виконуючий обов'язки начальника
Управління нотаріату Східного
міжрегіонального управління
Міністерства юстиції

(підпис)

Богдан ПАЗДНІКОВ

15.09.2023
(дата)

З посадовою інструкцією ознайомлений(на)

Цяко А.С. 15.09.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Східного міжрегіонального
управління Міністерства юстиції

 Ірина СВИСТУН

« 10 » вересня 2023 року

починає діяти з « 15 » 09 2023 року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

1. Загальна інформація

Посада головний спеціаліст відділу з питань нотаріату у
Полтавській області Управління нотаріату Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції

категорія Б В
посади

Посада безпосереднього керівника	Начальник відділу з питань нотаріату у Полтавській області Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
Посада керівника самостійного структурного підрозділу	начальник Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції

2. Мета посади

забезпечення діяльності державного органу з питань нотаріату, підвищення професійного рівня
державних службовців, державних та приватних нотаріусів

3. Основні посадові обов'язки

1	аналізує та узагальнює інформацію щодо діяльності приватних нотаріусів та державних нотаріальних контор Полтавської області з питань, що належать до повноважень відділу;
2	здійснює контроль за дотриманням нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства;
3	здійснює контроль за дотриманням законодавства суб'єктами первинного фінансового моніторингу – нотаріусів, адвокатів, осіб, які надають юридичні послуги;
4	розглядає звернення громадян, підприємств, установ та організацій, запитів на інформацію з питань нотаріальної діяльності;
5	виконує інші доручення керівника.

4. Права (крім передбачених статтею 7 Закону України «Про державну службу»)

- 1) взаємодіяти з питань, що належать до компетенції, із структурними підрозділами міжрегіонального управління, державними органами та органами місцевого самоврядування, іншими підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами;
- 2) одержувати у встановленому законодавством порядку від посадових осіб та іншого персоналу міжрегіонального управління інформацію, матеріали та пояснення (у тому числі письмові), необхідні для здійснення покладених на нього завдань;
- 3) брати участь у конференціях, семінарах, нарадах та інших заходах з питань управління персоналом та організаційного розвитку;
- 4) здійснювати перевірки організації нотаріальної діяльності державних, приватних нотаріусів та уповноважених осіб, здійснювати перевірки суб'єктів первинного фінансового моніторингу – нотаріусів, адвокатів, осіб, які надають юридичні послуги.

5. Зовнішня службова комунікація

структурні підрозділи міжрегіонального управління, державні органи та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форм їх власності, громадяни, з питань, що належать до компетенції

6. Спеціальні умови служби

проходження державної служби в місті Полтава; короткострокові відрядження в межах України

Розроблено

Начальник відділу з питань нотаріату у
Полтавській області Управління
нотаріату Східного міжрегіонального
управління Міністерства юстиції

(підпис)

Анна ХРЯПА

15.09.23
(дата)

Виконуючий обов'язки начальника
Управління нотаріату Східного
міжрегіонального управління
Міністерства юстиції

(підпис)

Богдан ПАЗДНІКОВ

15.09.2023
(дата)

З посадовою інструкцією ознайомлений(я)

Бонішова О.О.

15.09.2023

Куценко А.І.

06.09.2025

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Східного міжрегіонального
управління Міністерства юстиції

 Ірина СВИСТУН

« 15 » вересня 2023 року

починає діяти з « 15 » 09 2023 року

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ**1. Загальна інформація**

Посада провідний спеціаліст відділу з питань нотаріату у
Полтавській області Управління нотаріату Східного
міжрегіонального управління Міністерства юстиції

категорія Б В
посади

Посада безпосереднього керівника	Начальник відділу з питань нотаріату у Полтавській області Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції
Посада керівника самостійного структурного підрозділу	начальник Управління нотаріату Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції

2. Мета посади

забезпечення діяльності державного органу з питань нотаріату, підвищення професійного рівня державних службовців, державних та приватних нотаріусів

3. Основні посадові обов'язки

1	аналізує та узагальнює інформацію щодо діяльності приватних нотаріусів та державних нотаріальних контор Полтавської області з питань, що належать до повноважень відділу;
2	здійснює контроль за дотриманням нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства;
3	здійснює контроль за дотриманням законодавства суб'єктами первинного фінансового моніторингу – нотаріусів, адвокатів, осіб, які надають юридичні послуги;
4	розглядає звернення громадян, підприємств, установ та організацій, запитів на інформацію з питань нотаріальної діяльності;
5	виконує інші доручення керівника.

4. Права (крім передбачених статтею 7 Закону України «Про державну службу»)

- 1) взаємодіяти з питань, що належать до компетенції, із структурними підрозділами міжрегіонального управління, державними органами та органами місцевого самоврядування, іншими підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами;
- 2) одержувати у встановленому законодавством порядку від посадових осіб та іншого персоналу міжрегіонального управління інформацію, матеріали та пояснення (у тому числі письмові), необхідні для здійснення покладених на нього завдань;
- 3) брати участь у конференціях, семінарах, нарадах та інших заходах з питань управління персоналом та організаційного розвитку;
- 4) здійснювати перевірки організації нотаріальної діяльності державних, приватних нотаріусів та уповноважених осіб, здійснювати перевірки суб'єктів первинного фінансового моніторингу – нотаріусів, адвокатів, осіб, які надають юридичні послуги.

5. Зовнішня службова комунікація

структурні підрозділи міжрегіонального управління, державні органи та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форм їх власності, громадяни, з питань, що належать до компетенції

6. Спеціальні умови служби

проходження державної служби в місті Полтава; короткострокові відрядження в межах України

Розроблено

Начальник відділу з питань нотаріату у
Полтавській області Управління
нотаріату Східного міжрегіонального
управління Міністерства юстиції

(підпис)

Анна ХРЯПА

15.09.2023

(дата)

Виконуючий обов'язки начальника
Управління нотаріату Східного
міжрегіонального управління
Міністерства юстиції

(підпис)

Богдан ПАЗДНІКОВ

15.09.2023

(дата)

З посадовою інструкцією ознайомлений(на)

Світличко І.В. [підпис] 05.11.2023

Додаток Б

Таблиця – Гармонізація системи контролю за нотаріатом в Україні з європейськими стандартами: напрями подальшої інтеграції

Напрямок інтеграції	Зміст та ключові реформи	Документи ЄС
Реформування юстиції та забезпечення верховенства права	Незалежність судової влади, ефективність правосуддя, професіоналізація юридичних професій	EU Rule of Law Reports; EU Justice Agenda 2021–2024; Opinions of the European Commission on Ukraine
Модернізація нотаріату та латинська модель	Єдиний нотаріат, саморегулювання, цифровізація	Council of Europe CM/Rec(2012)17; eIDAS Regulation (EU) 910/2014
Цифровізація юстиції та електронне врядування	Електронні реєстри, цифрова ідентифікація, е-нотаріат	Digital Services Act (EU 2022/2065); Digital Markets Act (EU 2022/1925); Regulation (EU) 2018/1724
Захист персональних даних і кібербезпека	GDPR-стандарти, захист критичної інфраструктури	GDPR (EU 2016/679); NIS Directive; NIS2 Directive
Публічне адміністрування та Good Governance	Модернізація держслужби, підзвітність, прозорість	SIGMA Principles; European Administrative Space; Code of Good Administrative Behaviour
Реформа реєстраційних процедур	Гармонізація реєстрації бізнесу, нерухомості, актів цивільного стану	Directive (EU) 2019/1151; Regulation (EU) 2016/1191; eIDAS
Транскордонна правова співпраця	Визнання документів, уніфікація підходів у приватному праві	Brussels I, II; Rome I, II; Brussels Convention
Боротьба з корупцією	Зміцнення антикорупційних органів, AML-стандарти	EU Anti-Corruption Reports; Directive (EU) 2018/1673; AML Directives
Електронні довірчі послуги	Е-підпис, довірчі сервіси, цифрова ідентичність	Regulation (EU) 910/2014; eIDAS 2.0 Proposal

Реформа системи виконання рішень	Підвищення ефективності виконавчих процедур	European Parliament resolutions; CEPEJ Guidelines
Адаптація цивільного та комерційного права	Уніфікація договорів, корпоративного та спадкового права	Rome I–III; Succession Regulation (EU 650/2012)
Захист прав людини	Механізми недискримінації, доступ до правосуддя	Charter of Fundamental Rights of the EU (2000)